

Západočeská univerzita v Plzni
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Markéta Tolarová

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ
Studijní program: Porodní asistence B5349

Markéta Tolarová

Studijní obor: Porodní asistentka 5341R007

OTEC NA RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Kašová

PLZEŇ 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny jsem uvedla do seznamu bibliografických zdrojů.

V Plzni dne 26.3.2018

.....

Vlastnoruční podpis

Poděkování:

Děkuji Mgr. Lucii Kašové za odborné a trpělivé vedení práce, poskytování rad, nápadů a celkovou ochotu k vedení mé práce. Děkuji také všem, kteří mě vytrvale podporovali, inspirovali a byli mi vytrvalou oporou. V poslední řadě děkuji všem otcům, kteří se na práci podíleli a pomohli ji vytvořit.

Obsah

Teoretická část	11
1 Úvod.....	11
2 Role otce.....	13
2.1 Otcovství a jeho vývoj	13
2.2 Vývoj role muže v těhotenství, jeho přítomnost u porodu, zapojení do péče o novorozence během šestinedělí.....	15
2.3 Otcovství u homosexuálů.....	18
2.4 Rozvedení otcové.....	19
3 Legislativa rodičovské dovolené pro muže.....	22
3.1 Mateřská dovolená	22
3.2 Rodičovská dovolená	24
3.3 Otcovská dovolená.....	26
4 Výchova aktivním otcem	27
4.1 Výchova synů.....	27
4.1.1 Role otce v dětství a pubertě.....	27
4.1.2 Role otce v dospělosti	29
4.1.3 Absence otce	29
4.2 Výchova dcer	30
4.2.1 Role v dětství	31
4.2.2 Otec a dospělost.....	32
4.2.3 Absence otce	32
5 Muž versus žena.....	33
5.1 Gender, definice.....	33
5.2 Gender a rozdělení prací	33
5.3 Zaměstnaná žena, muž v domácnosti.....	35
6 Muž na rodičovské dovolené ve světě	37
6.1 Skandinávské země.....	37
6.1.1 Švédsko.....	37
6.1.2 Norsko.....	37
6.1.3 Finsko.....	38
6.2 Maďarsko	38
6.3 Irsko	38

6.4	Německy mluvící země.....	38
6.5	Německo	38
6.6	Lucembursko.....	39
7	Situace v České republice	40
	Praktická část	42
	Metodika práce.....	42
7.1	Formulace problému	42
7.2	Cíl výzkumu.....	42
	Dílčí cíle.....	42
7.3	Operacionalizace pojmů.....	42
	Výzkumné otázky	42
7.4	Druh výzkumu a výběr metodiky	43
	Metoda	43
7.5	Výběr případu	43
7.6	Způsob získávání informací.....	43
7.7	Organizace výzkumu	44
8	Rozhovory.....	45
	Rozhovor č. 1: Pan Ježek.....	45
	Rozhovor č. 2: Pan Kuna	52
	Rozhovor č. 3: Pan Vydra.....	58
9	Diskuze.....	62
10	Závěr	69
11	Seznam použitých zdrojů	70
12	Seznam zkratk	78
13	Seznam příloh.....	79

Anotace

Příjmení a jméno: Tolarová Markéta

Katedra: Ošetřovatelství a porodní asistence

Název práce: Otec na rodičovské dovolené

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Kašová

Počet stran – číslované: 60

Počet stran – nečíslované (tabulky, grafy): 22

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 65

Klíčová slova: otec-rodičovská dovolená-aktivní otcovství-gender

Souhrn:

Tato bakalářská práce pojednává o problematice otců na rodičovské dovolené. Teoretická část zahrnuje vývoj otcovské role v historii, legislativu rodičovské dovolené, rozdělení prací podle genderu a jejich časová dotace. Dále v práci uvádím příklady zemí ze zahraničí, jak funguje jejich systém rodičovské dovolené. Jako poslední uvádím situaci v Čechách. Praktická část má charakter kvalitativního výzkumu a hlavním cílem bylo zjistit, jak vnímají muži sebe sama a svojí roli v rodině a společnosti.

Annotation

Surname and name: Tolarová Markéta

Department: Nursing and midwifery assistance

Title of thesis: Father on parental leave

Consultant: Mgr. Lucie Kašová

Number of pages: 60

Number of pages- unnumbered: 22

Number of appendices: 2

Number of literature items used: 65

Keywords: father-parental leave-active fatherhood-gender

Summary:.

This bachelor thesis deals with the issue of fathers on parental leave. The theoretical part includes the development of fatherhood roles in history, legislation on parental leave, division of work by sex and their time allocation. I also give examples of countries from abroad how their parental leave system works. Lastly, I mention the situation in Czech Republic. The practical part has the character of qualitative research and the main objective was to find out how men perceive themselves and their role in family and society.

Teoretická část

1 Úvod

Rodičovská dovolená je v České republice doménou žen. Jedná se o období, kdy má žena či muž, pečovat o své dítě s podporou státu, dokud nedosáhne věku pro předškolní docházku. Jedná se o období, které má prohloubit péči o dítě, avšak jedná se i o zásadní překážku v pracovním životě a kariérním růstu. Díky neustálému posilování emancipace ve světě, je stále více žen toužících po kariéře. Naopak muži, kteří mají na trhu práce silnější postavení a zaměstnavateli jsou bráni jako výhodnější pracovní síla, se začínají více dožadovat svých otcovských práv. Postupně se rozmáhá trend aktivního otcovství. Většina otců se zajímají nejen o péči a výchovu svých potomků, ale jsou více než v minulosti ochotni se o péči s partnerkou podělit. Fenomén otce na rodičovské dovolené je velmi populární především ve Skandinávských zemích.

Ve své práci se zabývám problematikou otce na rodičovské dovolené. Toto téma jsem si vybrala, protože sama podporuju rovnoprávnost pohlaví. V současnosti je více než kdy dřív aktuální téma aktivního otcovství a pracujících žen. Bohužel zároveň jsem postupem času zjišťovala, že většina rodičů neví jaký je rozdíl mezi mateřskou a rodičovskou dovolenou. Rodiče nemají přehled o možnostech čerpání příspěvků. Muži, kteří chtějí zastoupit manželku na rodičovské dovolené, zůstávají v práci, kvůli vysokým rozdílům mezi platy nebo ze strachu reakce okolí. Celkově se jedná o velmi mladý a čerstvý fenomén, o kterém má laická veřejnost málo informací a často neví jak v dané problematice postupovat. Téma práce jsem si vybrala právě proto, abych mohla zvýšit šanci na rovnoprávnost pohlaví a podat rodičům informace, které jim pomohou.

V teoretické části se zaměřuji na aspekty otcovství. Od vývoje jeho role napříč historií, přes atypické druhy otcovství, po právní legislativu zaměřenou na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Následně se zajímám o výhody otcovské výchovy, rozdíly mezi péčí muže a ženy a rozdělení prací podle genderu. Jako poslední uvádím příklady fungování rodičovské dovolené ve světě a situaci v České republice.

Hlavním cílem mé práce bylo zjistit, jak muži vnímají svoji roli a sebe sama. Na závěr výzkumného šetření bych ráda vytvořila edukační leták zaměřený

na mužskou veřejnost. Leták by měl obsahovat informace jak a kde požádat o rodičovskou dovolenou, výhody aktivního otcovství a kde načerpat další informace.

2 Role otce

2.1 Otcovství a jeho vývoj

Význam otce se mění spolu s vývojem společnosti. Kromě jeho postavení prochází velkou proměnou i samotné vnímání otcovské role. Ta se vyvíjí, transformuje a upevňuje za pomoci sociokulturních faktorů dané společnosti. Patří proto do sociálních rolí, která mají vymezená práva i povinnosti, vyplývající z jejich statutu (Chmelařová, 2008, str. 26).

Za prvopočátky otcovství lze považovat období kulturního rozvoje lidstva v prehistorických dobách. Tehdy poprvé dochází k rozdělení rolí na mužské a ženské, především kvůli přežití rodu a výchování potomků do dospělosti (Zoja, 2015, str. 58). Opravdovou a nezlomnou autoritu získává otec v antických dobách. Tu mu jako první přiřkl řecký filosof Aristoteles, na základě takzvané přirozené nerovnosti mezi lidmi - pouze ta nejdokonalejší bytost může rozkazovat zbylým členům rodiny (Chmelařová, 2008, str. 26). V antickém Římě byl muž absolutní vládce, práva matek prakticky neexistovala. Otcovství se určovalo prohlášením muže za otce dítěte. Tím získali plná otcovská práva, dovolující jim například prodat dítě do otroctví, ale zároveň i veškeré vyživovací povinnosti. Postupem staletí docházelo jen k malému oslabování nadřazené mužské autority.

Ve středověku se rozšířilo křesťanství, které postupně uplatňovalo svůj vliv na fungování rodiny. Křesťanství a judaismus upevňují roli otce jako hlavy rodiny, neboť i sám svět vznikl pod vedením otce Boha. V bibli je hned několik silných otcovských postav jako Sv. Josef či Abrahám, které upevňují postavení otce, ale mění i dosavadní pohled na jeho roli. Otec této doby by měl být přísný, ale zároveň moudrý a chránící rodinu. Do tradic se stávají církevní svazky a legitimním otcem dítětem je manžel rodičky (Zoja, 2015, str. 154-158).

Před vypuknutím průmyslové revoluce bylo hlavním zdrojem obživy rodiny vlastní hospodářství. Z rodiny to činilo prakticky samostatnou jednotku, která se snažila o naplnění potřeb všech svých členů. Rodina tak trávila většinu času spolu. Otec stále platí za hlavu a živitele rodiny, ale díky práci v blízkosti domova mohl zasahovat do výchovy svých dětí. Muž byl podle tehdejšího přesvědčení důležitější pro výchovu, socializaci i morální rozvoj svých dětí než

matka. Ženy v té době byly příliš izolované, vžil se proto názor, že nebyly dostatečně kvalifikované pro přípravu dítěte na život mimo domov a samy potřebují ochranu muže. Ženy byly považovány za pouhý inkubátor, který poskytl dítěti podmínky pro růst. Pravým rodičem je muž, neboť je považován za reprezentativního, bystrého a schopného se ovládnout (Chmelařová, 2008, str. 29).

S příchodem průmyslové revoluce se mění i rozdělení společnosti. Muži přicházejí o většinu sociálních rolí. Rozmáhá se průmyslová výroba, která nutí muže odcházet za prací, a tak nemohli trávit většinu času s rodinou jako doposud. Žena přebírá zodpovědnost za chod domácnosti, stává se rodičem a plnohodnotnou matkou pečující a vychovávající své děti. Její kompetenci se stává vedení rodiny a rodinného krbu, muž omezuje svoji funkci na živitele rodiny. (Chmelařová, 2008, str. 29). S tímto fenoménem se objevují dva typy mužů. „Neviditelný otec“, tedy ten, který doma tráví minimální množství času. A otec „nedůstojný“, poněvadž u pracovně vyčerpaných mužů vzrůstá abusivní alkoholismus (Zoja, 2015, str. 174) Společnost se během let začne ostře genderově rozdělovat. Mužům je přenechána kariéra, vydělávání peněz a realizace vlastních ambicí. Otcovství a rodina je upozadována. O ženách se vžil názor, že jsou ve všech směrech plnohodnotné matky zvládající všechny aspekty výchovy, do které muž zasahuje pouze v minimu případů. Otcovství se začíná stávat nedůležitou rolí v životě mužů (Chmelařová, 2008, str. 29-30).

Výrazné změny v chápání rodičovství pokračují i během 20. století. Výchova a péče o dítě zůstává dominantou žen, stále více se prohlubuje rozdělení rolí dle genderu. Muž jako živitel rodiny zasahuje do výchovy potomka minimálně, nejčastěji při potřebě dítě umravnit a nastolit morálku. Muži se také angažují u výchovy synů jako učitelé sociálního chování. Celosvětově se rozmáhá takzvaný "kult mateřství". Jeho základy jsou vystavěny na myšlence, že žena je od přírody naprogramována pro mateřství a je pro výchovu dítěte podstatnější než muž. To má za následek další upadání významu otcovské role jako pečovatele (Chmelařová, 2008, str. 31).

Během 70. a 80. let dvacátého století proběhly řady studií zaměřených na interakce mezi rodiči a dítětem. Výsledky většinou shodně prokazují, že především v anglofonních zemích jsou rozdíly mezi činnostmi mužů a žen. Zatímco muži si s dětmi především hráli, ženy zastávaly funkci pečovatelky. Otec byl tak stereotypizován na zprostředkovatele zábavy (Lamb, 2015, str. 3). Michael

Lamb byl jedním z prvních odborníků, který protestoval proti absolutnímu „kultu mateřství“. Jeho vědecká práce poukazuje na skutečnost, že dítě přilne k rodiči, jenž věnuje péči o něj více času. Tento vztah je preferován, ale nevyvrací existenci paralelního vztahu s dalšími osobami. Mimo jiné v další práci upozorňuje na zájem otců o péči a jejich schopnost se o dítě postarat. 70. léty začíná pomalu reinkarnace otcovství do nové podoby. S tím začíná i období krize. Muži touží po zapojení ve výchově, ale zároveň i po uchování své mužnosti. Rodičovství začíná být důležitou součástí jejich sociálního postavení a vnímání (Chmelařová, 2008, str. 30-34). Obdivovaný je otec angažovaný, s přirozenou autoritou, se stále zachovanými mužskými vlastnostmi (Novák, 2013, str. 51).

S počátkem nového milénia se objevuje pojem „nový otec“. Společnost mění své očekávání ohledně role otce podle vývoje kultury a posledních trendů v sociologii. Toleruje se více forem praktikování otcovské výchovy, kromě moderního přístupu i způsob tradiční. Moderní otec umí vyvážit svůj čas rovným dílem mezi rodinu i práci. Pomáhá s výchovou dětí, ale zároveň zvládne rodinu plně finančně zabezpečit. Po muži je vyžadováno, aby přísně nerozděloval práce na čistě mužské a ženské a aby byl v případě potřeby schopný zastoupit roli pečovatele. Ženy stále více touží po rovných příležitostech. Spolu s převážným názorem veřejnosti je na muže tvořen tlak, který je směřuje k dělení veškerých povinností rovným dílem. Aktivní otcovství není všeobecně rozšířené, ale díky předávání zkušeností a vyšší angažovanosti otců je vytvářena nová generace chlapců s novým náhledem na mužskou roli (Chmelařová, 2008, str. 34).

2.2 Vývoj role muže v těhotenství, jeho přítomnost u porodu, zapojení do péče o novorozence během šestinedělí

V pravěku byly rozděleny role. Muž fungoval jako lovec a vůdce rodinného společenství, žena byla pečovatelkou a matkou. Bohužel nevíme, jak v této době fungovala perinatální péče. Lze ale předpokládat, že těhotenství bylo jasně ženskou záležitostí a muž plnil především ochrannou funkci, aby k újmě nepřišla žena ani nenarozené dítě.

V knize o těhotenství a porodu z 16. stol. od Thomase Guenthera je několik kapitol s radami věnovanými i otcům. Během těhotenství se má muž k ženě chovat s respektem a být jí věrný, pomoci jí nést její břímě a prožívat spoluutření. Muž se musí vyvarovat nevěře, opilectví, rouhání či hanobení.

Neboť Bůh může vykonat trest i na matce a nenarozeném dítěti. Doporučuje také, aby žena dostávala dobré jídlo a pití, neukládala se jí těžká práce a úmyslně ji nerozčiloval. Ovšem nezakazuje ženu, která je podrážděná a hádavá, umravnit pár pohlavky. Budoucí otec si má však tento čin dostatečně promyslet. (Ratajová, 2013, str. 167-168)

Porod byl jasně dominantou žen. Žena byla odkázána sama na sebe, zkušenější soukmenovkyni nebo porodní babičku (původně ženy čerpající pouze z vlastních zkušeností a předávaných vědomostí). Přítomnost muže u porodu je nemyslitelná. Porod provází negativní energie, je považován za nečistý, a proto pro muže nepřístupný.

U indiánských kmenů můžeme z dostupných zdrojů velmi dobře popsat porody u nevyspělých národů. V kmeni jihoamerických Šuárů žena před porodem odchází v doprovodu porodní asistentky do odlehlé chýše. Porod by svojí energií přivolal na domácí chýši zlé duchy a vedl by k jejímu znečištění. V aztécké kultuře se zase porodní asistentka nastěhovala do domu rodičky několik dní před porodem a pomáhala jí s rituály a přípravou k porodu. Ovšem velké slovo měla při porodu rodina, která mohla v případě nesouhlasu vykázat porodní bábu z domu. Rodičky též měly velkou vážnost. Pokud došlo za porodu k úmrtí, bylo s nimi zacházeno jako s válečníky, neboť pro Aztéky byl porod bojem a žena musela být odvážná, aby jej zvládla. (Pařízek, 2009, str. 15) U severoamerických indiánů je porod považován také za nečistý proces, který je určený pouze ženám. Pro porod je vyhrazena speciální chýše, kde šestinedělka tráví poporodní období, aby se zbavila zlé energie. V Indii žije žena před porodem u rodičů a poté rodí ve speciálně připravené místnosti, přítomnost otce u porodu je přísně zakázána. Ve všech zmíněných příkladech muž u porodu nefiguruje. Naleznou se však i výjimky. U porodních rituálů je např. v Tibetu přítomna nejen porodní babička, ale i otec. Za porodu dává oběti, a tak napomáhá klidnému průběhu. (Raková, 2010, str. 38,45,57)

Již zmiňovaný Guenther v kapitole pro muže, jejichž manželka rodí, informuje, že muž může za porodu udělat velmi málo, i když svoji ženu miluje a rád by jí pomáhal nést trápení. Velmi nápomocná má být modlitba a nabádání ženy k modlitbě. Nejpřednější úkol muže je sjednat rozumnou, zodpovědnou a zkušenou porodní „babu“. Poslední doporučení zahrnuje zajištění stravy a tekutin pro získání dostatku energie. Pokud muž nemůže být přítomný v domě a vše ženě

zajistit, má požádat souseda. Otec, který tohle nezajistí, nebo dokonce odmítne zajistit, by se měl sám za sebe velmi stydět. (Ratajová, 2013, str. 191-192)

Nemůžeme s jistotou říct, jestli byl muž v českých zemích přítomný u porodu. A pokud byl přítomen, zdal byl jen pozorovatel či aktivní účastník.

Šestinedělí je pro ženu období očištění, v některých kulturách je žena v tomto období ještě stále obklopena zlými duchy a je považována za nečistou. Aby nepřivolala negativní energii na svoji rodinu i zbytek společnosti, musí přečkat poporodní období ve vyhrazené ubikaci. Židé zase věří, že šestinedělka je nečistá různě dlouhou dobu v závislosti na pohlaví dítěte. Žena nesmí mít s mužem pohlavní styk a čekat na očištění. Naopak v Tibetu je žena jedinou osobou, která se smí dotknout dítěte, a proto se mu má plně věnovat. Na muži během tohoto období závisí chod celé domácnosti. (Raková, 2010, str. 36, 39)

V Guentherově příručce je muži doporučeno děkovat Bohu, který je doprovázel i během porodu a neopouštěl je. Dále je velmi důležitá i modlitba za ženu, aby jí byla dopřána síla, aby mohla dobře vychovávat dítě a pomáhat svému muži s hospodářstvím. Jako poslední rada je uvedeno, že muž musí ženu hlídat, naplňovat její potřeby, prokazovat jí uctivé a milé zacházení. Autor také upozorňuje, že šestinedělka nemá být nucena k práci. Muž, jenž se dopustí opaku, je nehodný a ničemný. Pokud ženu během šestinedělí nutí k práci, je na ni zlý či ji dokonce bije, zaslouží trest. Takové chování totiž musí vést ke smrti ženy i potomka. I apoštol Pavel pravil: „*Muži mají své ženy milovati jako svá vlastní těla. Nebo kdo svou ženu miluje, ten se samého miluje.*“ (Ratajová, 2013, str. 223-225)

První velké změny proběhly v první polovině 20. století. Díky rozvoji techniky se začalo zdravotnictví centralizovat do nemocnic, u kterých začínaly vznikat porodnice. Žena je k porodu přijímána sama, mužská entita je zastoupena mužskými lékaři, kteří jsou pro ženu neznámými cizinci. Ženy jsou tak opuštěné a bez blízkosti partnera.

Tato situace se začíná měnit až později. V některých zemích roste vyspělost medicíny raketovou rychlostí, nemocnice se zvětšují a ženy jsou stále více osamělé a ztrácejí pocit bezpečí. Mladé nastávající matky tak začínají žádat partnera u porodu. S touto možností jako první souhlasila Amerika, tamní zdravotnictví se snažilo být více lidské a přívětivé. Proto byl v roce 1970 připuštěn první muž k porodu. Jak již víme, tento model se osvědčil a rozšířil se i

do vyspělých zemí Evropy. Československá republika se do této inovace zapojila roku 1984, kdy nemocnice ve Znojmě povolila přístup otců na porodní sál. Pokud chtěl muž k porodu, musel absolvovat přípravný kurz. Jako u všech novinek byla i tako terčem diskuzí o pozitivích a negativích. Velmi rychle se rozšířila myšlenka, že přítomnost partnera velmi upevňuje vzájemný vztah. Ve hře je ale také možnost traumatizace muže, či dokonce vzniku tzv. Madonina komplexu.

Dnes je v mnoha zemích přítomnost partnera u porodu vítána, například ve Skandinávii je dokonce vyžadována. V ČR zaleží na rozhodnutí obou partnerů, ale většina žen muže u porodu vyžaduje. Velké množství maminek bere tento akt jako projev lásky a respektu k ženě. (Okáčová, 2014, str. 7-8) Není dobré nutit muže k přítomnosti u porodu. Pro ženu je pozitivní přítomnost jakékoliv blízké osoby, která slouží zároveň i jako ochránce a psychická podpora. (Uzel, 2015)

V šestinedělí jsou ženy v ČR, i přes časté návštěvy, většinou izolovány. Zatím-co muž chodí do práce a i přes to, že se stane otcem, se jeho sociální život příliš neliší. V některých zemích je mužům přidělena otcovská dovolená, která slouží ke sžití nové rodiny, pomoci novopečené mamince, aby měla možnost se adaptovat na novou roli a neměla pocit úplné osamělosti. V ČR dosáhli muži na tuto výhodu začátkem roku 2018. Tatínci dostanou dovolenou na 7 dní a budou pobírat 70% mzdy. (Finance.cz, 2017)

2.3 Otcovství u homosexuálů

Výchova dětí v homosexuální rodině se nazývá homopaternalita. Většina společnosti se k rodičovství u párů stejného pohlaví staví velice odmítavě. Více přijímané jsou páry lesbické, neboť stále se jedná o ženy a ty mají podle zažitých zvyků vrozený cit pro výchovu a péči o děti. Z tohoto hlediska by tedy mužské homosexuální páry nebyly schopny dítě vychovávat, neboť nemají základní dovednosti a cit. Avšak podle výzkumu na novorozeneckých odděleních, mají muži biologicky podmíněné stejné mechanismy jako ženy matky. Během tohoto pokusu se prokázalo, že muži vykonávají stejné podvědomé úkony jako matky, např. mluví na dítě vyšším hlasem, komunikují s ním ze stejné výšky, zrcadlí jeho pohyby, dotýkají se jej. Z toho vyplývá, že muž je do určité míry schopen zastat mateřskou roli. (Matějček, 2017, str. 12-13)

V ČR existuje velmi málo informací o této problematice, stejně tak i dlouhodobých studií na toto téma. V roce 2017 však proběhla anketa, kde cca 51%

Čechů uvedlo, že by neměli problém s adopcí dětí homosexuály (Novinky.cz, 2017). V zahraničí je toto téma častým předmětem diskuze. Některé země již dokonce uzákonili možnost adopce, např. Nizozemsko od roku 2001, Belgie a Island roku 2006, Kanada od roku 2005. (Deník.cz, 2013)

Ve světě se jedná o velmi diskutované téma. V Austrálii například roku 2017 proběhla studie vývoje dětí v homosexuálních rodinách. Výsledky zněly jasně, děti gay párů prospívají stejně jako děti heterosexuálních rodin, a to emočně i fyzicky. (The Guardian.com, 2017)

V Americe žilo 594 tisíc párů stejného pohlaví v roce 2011, z nich 115 000 mělo děti. Tyto vysoká čísla vedla k vytvoření řady studií. Již v roce 2010 vznikla meta-analýza 33 studií, která srovnávala výchovu dětí v rodinách homosexuálních i heterosexuálních. Ve studiích nebyl nalezen případ, kdy by děti párů stejného pohlaví na tom byly hůře než děti vychovávané v „tradiční“ rodině, a to v jak v chování, tak i po emoční, výchovné a sociální stránce. U žádného z dětí nebyl problém s generovou rolí. Nebyly shledány žádné atributy, které by snižovaly kompetenci homosexuálů k výchově dětí. Problém byl shledán v častém homofobním chování společnosti, které mohlo působit až deprivacně (Biblarz, 2010, str. 1-18).

2.4 Rozvedení otcové

V roce 2016 klesla rozvodovost na 25 tisíc rozvodů, což poukazuje na postupný pokles. (ČSÚ, 2017) V minulých letech bylo cca 90% dětí rozvedených rodičů svěřeno do péče matky. Otcové často rezignují na otcovskou roli. S dětmi omezí styk, nebo se přestanou stýkat. Bohužel většinou ani soudní instituce mužům v kontaktu s dětmi nepomáhají, spíš naopak.

Po rozvodu je získání dítěte do své péče otázkou moci. Ženy jsou fyzicky slabší a křehčí, při fyzické konfrontaci tak málokdy partnerovi ublíží (např. fackou). Uhodit ženu je zase nepřijatelné pro společnost. Partneři tedy rozehrávají hru o nadvládu na druhém pomocí potomka. Otcové, kteří se celou dobu péčí o potomka neobtěžovali, se snaží dítě dostat do výhradní péče. Matky zase bojují o zamezení jakéhokoliv kontaktu dítěte s otcem. Jedná se o touhu kontrole a snaze převzít plně zbytky z bývalé rodiny. (Dudová, 2007, str. 38)

Již během partnerství bývá role otce často omezena pouze na živitele rodiny. Po rozvodu i přes přerušování styku otec tuto funkci stále plní platbou

výživného. Z muže se tedy stává živitel dítěte. Většina matek však sama omezuje kontakt dítěte s otcem. To vede k odmítavému postoji otce k placení výživného. Z dítěte se stává skoro až placený subjekt.

S nástupem moderní doby se stále víc mužů zajímá o péči o domácnost a výchovu dětí. Většinou se snaží věnovat dětem tolik péče, kolik jim dovolí pracovní povinnosti. Pokud se jedná o rozvedeného muže je na ně přenesena péče plnohodnotná, často však pouze v určitém časovém úseku. Otec dítě například získá na víkend, na jeden týden v měsíci atd. Muž se tak musí o dítě postarat, dítě je potřeba nasytit. Muži vaří sami, berou děti do restaurací nebo požádají o pomoc ženskou členku svojí rodiny (především matku). Při nemoci dítěte se však nepředpokládá, že by muž byl schopný se o potomka postarat, proto se setkání s otcem většinou zruší.

Muži, kteří byli zvyklí mít na starost většinovou péči o dítě už během manželství, velmi špatně nesou omezení styků. Věří, že jsou schopni se o dítě plnohodnotně postarat a snaží se udržet co nejčastější kontakt. To se nelíbí matkám, které naopak mají strach, že by o privilegium výchovy dítěte mohly přijít. Otcové se však odmítají práv na dítě vzdát nebo omezit návštěvy.

Místo toho tatínkové, kteří se podíleli na péči částečně, se smiřují s předáním dítěte do péče matky vyrovnaněji. Souhlasí s názorem, že matka je pro výchovu malých dětí dominantnější rodič. V zapojení do výchovy uvažují až u starších dětí, neradi by vyvolávali konflikt s exmanželkou a vyhovuje jim samostatnost dítěte. Otec tak není nucen tolik dítěti přizpůsobovat práci a volnočasové aktivity.

Neměli bychom zapomenout, že otec je blízkou osobou pro dítě. Jejich vztah doprovází různé rituály a zvyky. Někteří otcové mohou mít pocit, že je náročné tuto blízkost udržovat při omezeném společně stráveném čase. Jiným tato skutečnost může vyhovovat, poté se na dítě těší a čas skutečně využívají.

(Dudová, 2007, str. 20-35) Udržování blízkých vztahů, se může zdát v moderní době značně jednodušší. Bohužel komunikace přes emaily, skype nebo telefon není dostačující. Dítě potřebuje pocit péče alespoň 2 hodiny denně. Pokud přímý kontakt není umožněn, je potřeba vynaložit více energie do nepřímého kontaktu.

(Novák, 2013, str. 73-75) Někteří muži mají s dětmi důvěrný a přátelský vztah, který nevyžaduje dlouhodobé návštěvy. Přínosné jsou krátké a časté přímé interakce. Jsou také muži, již věří, že vztah s dítětem není výsledek vzájemné

blízkosti, ale něco neurčitého. Jiní muži zase žádný blízký vztah s dítětem nemají. (Dudová, 2007, str. 35-37)

Muži by měli mít na paměti, že pokud chtějí být dobrým otcem svého dítěte, musí do tohoto vztahu věnovat dostatek času i energie. Pro potomka je otec stále rodičem a blízkou osobou. Dítě se snažíme přivést do klidné atmosféry, vysvětlit mu, že rozvod není jeho chyba. Také se snažíme zachovat slušnost a úctu k bývalému partnerovi. Před dítětem ho nehaníme, neurážíme ani nepomlouváme. Stále si zachováváme standardy slušného chování. Pokud bychom tak neučinili, můžou se narušit vztahy s jedním nebo oběma rodiči. Dítě je stresované a dostává špatný výchovný příklad. (Novák, 2013, str. 75-79)

3 Legislativa rodičovské dovolené pro muže

V České republice je možné pro muže čerpat jak mateřskou, tak i rodičovskou dovolenou (dále RD). Obě jsou sice často zaměňovány, ale každá z nich má určitá specifika, kterými se vzájemně odlišují. U RD je výše pro všechny obyvatele České republiky stejná. Celková hodnota činí 220 tisíc korun s maximálním měsíčním čerpáním 11 500 korun měsíčně. Tuto částku je možno čerpat v různě dlouhých intervalech, a to 2,3 nebo 4 roky. I v tomto případě však platí výjimky. Osobám, u kterých nelze vyměřit denní vyměřovací základ, je stanovena pevná sazba po dobu 4 let. Mezi tyto osoby patří studenti, OSVČ, lidi bez uhrazeného zdravotního pojištění (Maminka.cz, 2017). Tento fakt upravuje zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, část osmá Překážky v práci, hlava I., díl I., Mateřská a rodičovská dovolená

3.1 Mateřská dovolená

Mateřskou dovolenou, jinak též peněžitou pomoc v mateřství (dále jen PPM) pobírá ve většině případů žena, tedy rodička. Den nástupu na mateřskou dovolenou si vybírá žena po dohodě se svým lékařem. MD začíná nejdříve 8. týden a nejdéle 6. týden před termínem porodu. Od tohoto dne je vyplácena MD, která činí 70% z denního vyměřovacího základu. Během MD pobírá žena dávky z nemocenského pojištění (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008, s. 59). Na MD směl nastoupit muž pouze v případě, že matka dítěte nebyla schopná o dítě náležitě pečovat (z důvodu vážné nemoci, úmrtí). Do roku 2008 byla tedy MD téměř výhradní doménou žen, stejně tak péče o kojence. Od roku 2009 je rodičům umožněno se v péči o dítě střídát, nejdříve však na začátku 7. týdne života dítěte (Bartáková, 2009, str. 68-69). Pro získání PPM musí být splněno několik podmínek: a) účast na nemocenském pojištění minimálně 270 dní během posledních dvou let, b) u žen, které ukončily pracovní poměr v době těhotenství, se počítá tzv. ochranná lhůta z posledního zaměstnání s maximální dobou trvání 180 dní, c) pro studenty středních, vyšších odborných a vysokých škol se doba studia započítává do nemocenského pojištění v případě, že bylo studium úspěšně ukončeno a absolvent se po ukončení studia stane uživatelem nemocenského pojištění, d) pro OSVČ platí podobné podmínky, avšak výjimku tvoří povinnost

nemocenského pojištění 180dní v posledním roce před čerpáním PPM
(Podnikatel.cz, 2013)

Situace je upravena v zákoníku práce § 195 v následujícím znění:

§ 195 – Mateřská dovolená

1) „*V souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě přísluší zaměstnankyni mateřská dovolená po dobu 28 týdnů; porodila-li zároveň 2 nebo více dětí, přísluší jí mateřská dovolená po dobu 37 týdnů.*“

2) „*Mateřskou dovolenou zaměstnankyně nastupuje zpravidla od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem.*“

3) „*Vyčerpá-li zaměstnankyně z mateřské dovolené před porodem méně než 6 týdnů, protože porod nastal dříve, než určil lékař, přísluší mateřská dovolená ode dne jejího nástupu až do uplynutí doby stanovené v odstavci 1. Vyčerpá-li však zaměstnankyně z mateřské dovolené před porodem méně než 6 týdnů z jiného důvodu, přísluší jí mateřská dovolená ode dne porodu jen do uplynutí 22 týdnů, popřípadě 31 týdnů, jde-li o zaměstnankyni, která porodila zároveň 2 nebo více dětí.*“

4) „*Jestliže se dítě narodilo mrtvé, přísluší zaměstnankyni mateřská dovolená po dobu 14 týdnů.*“

5) „*Mateřská dovolená v souvislosti s porodem nesmí být nikdy kratší než 14 týdnů a nemůže v žádném případě skončit ani být přerušena (§ 198 odst. 2) před uplynutím 6 týdnů ode dne porodu.*“ (Zákoník práce, 2016, str. 89-90)

Čerpání PPM otcem dítěte:

Podmínky pro čerpání PPM byly již zmíněné v odstavci o mateřské dovolené. Aby ji mohl čerpat muž, musí kromě daných podmínek doložit písemnou dohodu uzavřenou s matkou dítěte. Tato dohoda musí obsahovat den narození dítěte, den, od kterého o něj bude otec pečovat a podpis matky, který musí být úředně ověřený na OSSZ. Tato dohoda může být uzavřena nejdříve na začátku 7. týdne života dítěte, ověření podpisu musí předcházet datu převzetí do péče. Nejkratší období, na které lze dohodu uzavřít je jeden týden, nejdéle pak na 22 týdnů. Spolu s dohodou se předkládá na OSSZ Žádost o peněžitou pomoc v mateřství při převzetí dítěte do péče. (Podnikatel.cz, 2013)

3.2 Rodičovská dovolená

Na rozdíl od dovolené mateřské může rodičovskou dovolenou čerpat jak matka, tak i otec dítěte. Pro matku platí, že ji nastupuje po ukončení mateřské dovolené. Pokud nesplňuje podmínky pro její čerpání, nastupuje na RD dnem porodu. Otec může nastoupit pouze dnem porodu dítěte nebo v průběhu již běžící rodičovské dovolené. Do konce roku 2017 je nastavena maximální výše příspěvku na 11 500 korun. Od roku 2018 je tato maximální hranice zrušena, dále se rodinám s vícerčaty zvýší výše příspěvku na 330 tisíc korun (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017, str. 1). Rodičovská dovolená může být čerpána až po podání žádosti zaměstnavateli, který musí souhlasit a mít pro zaměstnance opětovně místo i po ukončení uplynulé lhůty RD. Kromě rovnou stanovené délky dovolené je možné si vybrat 1letou variantu a dovolenou dále prodlužovat až do 3 let věku dítěte. (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008, s. 100 – 101).

„K prohloubení péče o dítě je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni a zaměstnanci na jejich žádost rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená přísluší matce dítěte po skončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte, a to v rozsahu, o jaký požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.“ (Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce)

Ten, který se rozhodne pro její čerpání, musí splnit několik podmínek, které upravuje zákon o sociální státní podpoře (viz odstavec Mateřská dovolená).

Čerpání rodičovské dovolené pro muže:

Muž před nástupem na RD nemusí nutně čerpat PPM. Nárok na rodičovskou dovolenou může uplatnit ten rodič, který má nárok na variabilnější čerpání RD. Pro výpočet výše a délky RD slouží tiskopis OSSZ Potvrzení o denním vyměřovacím základu ovlivňujícím výši rodičovského příspěvku. Pokud je tedy matka nepojištěná či nemá nárok na PPM, může jak PPM, tak i RD čerpat muž. Pokud je muž výhradně pečujícím, tedy opustí (dočasně) kvůli dítěti zaměstnání, pobírá RD, ale matka není pojištěna a nechodí do práce, vyplývá jí povinnost hradit si zdravotní a sociální pojištění (Podnikatel.cz, 2013).

§ 197 Mateřská a rodičovská dovolená při převzetí dítěte

1) „Právo na mateřskou a rodičovskou dovolenou má též zaměstnankyně nebo zaměstnanec, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nebo dítě, jehož matka zemřela; rozhodnutím

příslušného orgánu se rozumí rozhodnutí, které se považuje za rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče nahrazující péči rodičů pro účely státní sociální podpory. “

2) „Mateřská dovolená podle odstavce 1 přísluší zaměstnankyni ode dne převzetí dítěte po dobu 22 týdnů, a převzala-li zaměstnankyně 2 nebo více dětí, po dobu 31 týdnů, nejdéle však do dne, kdy dítě dosáhne věku 1 roku. “

3) „Rodičovská dovolená podle odstavce 1 přísluší ode dne převzetí dítěte až do dne, kdy dítě dosáhne věku 3 let; zaměstnankyni, která čerpala mateřskou dovolenou podle odstavce 2, rodičovská dovolená přísluší až po skončení této mateřské dovolené. Bylo-li dítě převzato po dosažení věku 3 let, nejdéle však do 7 let jeho věku, přísluší rodičovská dovolená po dobu 22 týdnů. Při převzetí dítěte před dosažením věku 3 let tak, že by doba 22 týdnů uplynula po dosažení 3 let věku, rodičovská dovolená přísluší do uplynutí 22 týdnů ode dne převzetí dítěte. “

(Zákoník práce, 2016, str. 90)

§ 198 Společné ustanovení o mateřské a rodičovské dovolené

1) „Mateřskou a rodičovskou dovolenou jsou zaměstnankyně a zaměstnanec oprávněni čerpat současně. “

2) „Jestliže dítě bylo ze zdravotních důvodů převzato do péče kojeneckého nebo jiného léčebného ústavu a zaměstnanec nebo zaměstnankyně zatím nastoupí do práce, přeruší se tímto nástupem mateřská nebo rodičovská dovolená; její nevyčerpaná část přísluší ode dne opětovného převzetí dítěte z ústavu do své péče, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let. “

3) „Jestliže se zaměstnankyně nebo zaměstnanec přestane starat o dítě, a dítě bylo z toho důvodu svěřeno do rodinné nebo ústavní péče nahrazující péči rodičů, jakož i zaměstnankyni nebo zaměstnanci, jejichž dítě je v dočasné péči kojeneckého, popřípadě obdobného ústavu z jiných než zdravotních důvodů, nepřísluší mateřská nebo rodičovská dovolená po dobu, po kterou o dítě nepečují. “

4) „Jestliže dítě zemře v době, kdy je zaměstnankyně na mateřské nebo rodičovské dovolené nebo zaměstnanec na rodičovské dovolené, přísluší mateřská nebo rodičovská dovolená ještě po dobu 2 týdnů ode dne úmrtí dítěte, nejdéle do dne, kdy by dítě dosáhlo věku 1 roku. “ (Zákoník práce, 2016, str. 90-91)

3.3 Otcovská dovolená

Od roku 2018 se v České republice zavádí nová podoba rodičovské dovolené, pro otce byla vytvořena otcovská dovolená. Jedná se o týdenní placené volno, které otec získá po narození dítěte. Toto volno může čerpat do 6 týdnů života dítěte, výše příspěvku bude stejně jako u peněžitého příspěvku v mateřství pro ženy, tedy 70% z platu. Nárok má muž, který je uvedený v rodném listě jako otec dítěte a muž, který převzal do péče dítě mladší 7 let věku. Příspěvek a dovolenou bude možné čerpat vždy pouze na jedno dítě, a to i v případě gemin, trimin atd. Stejně jako u MD je i otcovskou dovolenou zaměstnavatel povinný schválit a předat žádost místnímu úřadu OSSZ. (Finance.cz, 2017)

4 Výchova aktivním otcem

4.1 Výchova synů

Otec je pro své syny velmi důležitou osobností v jeho životě. Je to totiž právě otec, který pomáhá synovi identifikovat se s mužskou rolí. Ze základních informací vyplývá, že vliv otce v synovi vytváří vnímání a citění hodnot.

4.1.1 Role otce v dětství a pubertě

Otec je po narození první osoba, která vstoupí do vztahu matka – dítě. Dítě jej v této době nevnímá jako otce, ale jako tzv. „ne-matku“. V kojeneckém období je již schopné odlišit oba rodiče jako samostatné osoby. Projevuje se v závislosti na to, jedná-li se o matku či otce. (Corneau, 2012, str. 24)

Zlom nastává ve věku od 3 do 5 let. U chlapce se začne projevovat mužská identita, proto se začne vymezovat proti matce. Matka je do tohoto období „hlavní rodič“. Chlapec touží proniknout do mužského světa, zrcadlí chování otce, vyžaduje jeho pozornost a čas. Je tedy nezbytný otcův aktivní přístup, stejně jako přítomnost v synově životě. Syn se napodobováním otce spojuje s mužskou rolí. Učí se tak, co je správné a co nikoli. (Vágnerová, 2017, str. 174) Za otcovskou péči o dítě však nepovažujeme neaktivní sdílení prostoru (vytváří se i charakterové rysy). Podle Dobsona je pro výchovu lepší, pokud syn pozoruje otcovo chování a přebírá jeho zvyky. Dítě si vše rychleji osvojuje a tento způsob je pro něj přijatelnější a vhodnější. (Dobson, 2003, str. 85-86) Nastává období odpoutání od matky. Syn získává první náznaky autonomie a matka může mít pocit ztráty jeho bezmezní lásky. Pro dobrý vývoj je však důležité vytrvat a na otce nežárlit. Syn potřebuje poznávat lidi a tvořit nové pevné vazby. (Rohr in Nogolová, 2009, str. 21)

Muži jsou stvořeni ke hře a je to i jeden z jejich hlavních výchovných nástrojů. Matky mohou být občas ohledně potomka úzkostné a některé hry jsou pro ně nepřijatelné. Právě tyto hry pomáhají synům zjistit, jakou mají sílu, co je bezpečné, co je ještě v mezích. Tyto hry však musí mít jedno hlavní pravidlo – nezranit. Chlapci se učí, co ještě je v pořádku, kdy a jaké je použití síly v pořádku, také mu pomáhá pochopit systém autorit a prohrávat. Otec ukazuje synovi jak vyhrát i prohrát. Ve hře ho umravňuje. Je to právě otec, kdo hru ukončuje. Muž je také iniciátorem sportovních aktivit. (Biddulph, 2011, str. 151-156)

Pro syny je důležité cítit zájem otce a snahu trávit společně čas. Pokud vychovávají oba rodiče, tvoří se rovnováha. Otec kooperuje s matkou, jejíž výchova je milující a opatrná. Otec učí syna zacházet se silou, agresivitou a učí ho chápat autority. Proces výchovy je důležitý podpořit harmonií v obou výchovách a je tedy nezbytná spolupráce rodičů, nejlépe i vzájemná podpora. (Novotná in Nogolová, 2009, str. 22-23) Vzájemný vztah rodičů, dává synovi velmi důležitou lekci. Připravuje ho na budoucí mezilidské vztahy. Jak se rodiče k sobě chovají, tak se bude chovat i syn ke svému partnerovi.

Otec je také často používán k zastrahování a jako vykonavatel trestu za různé prohřešky. Pokud se dítě nějak proviní, je vhodné mu jasně vymezit hranice a vysvětlit následky jeho činů. Fyzické tresty nejsou nijak přínosné, naopak předávají dítěti špatný příklad o neovládání emocí. Muž je tedy postaven do role přísnějšího rodiče. Může se však stát, že otec se k trestání bude stavět laxně a odmítavě. V tomto případě je veškerá zodpovědnost předána matce, jejíž výchova je o lásce. Žena vnímá trestání dítěte jako příliš tvrdé a je pro ni psychicky vyčerpávající. Také dítě zvyklé na milující matku, může mít pocit postupného oslabování lásky z její strany. Správně rozdělené role, dávají matce možnost být laskavá a milující. Otec si zachovává autoritu, ale není autoritářský. Navíc pomáhá matce zůstat v její roli a snižuje její stres. (Biddulph, 2011, str. 160-165)

V období puberty začíná mít chlapec potřebu odpoutání od matky. Toto období vede k vytvoření konfliktů mezi matkou a synem, je však velmi podstatné. Díky tomu může chlapec v budoucnosti navázat zdravý a plnohodnotný vztah se ženou. Chlapec má během tohoto období potřebu vzdorovat matce nebo s ní jít do konfliktu. Některé z těchto interakcí mohou vést k hrubému jednání syna a neúctě k matce. V tuto chvíli je důležitý zásah otce. Pokud má v rodině pevnou pozici, působí pro syna jako příklad, který napomáhá odpoutání od matky. Syn si konfliktem s matkou musí projít. Je ovšem důležité, aby mu otec vytyčil hranice a vysvětlil způsob slušného vyjadřování názorů. Tím syn dostává lekci, že k ženám se má chovat vždy zdvořile.

Od otce syn potřebuje respekt, aby byl brán jako jemu rovný. Otec tak dává najevo, že chlapec dospívá. Pokud má syn pocit respektu a zvýšené autonomie, může mu to v budoucnosti pomoci k lehčímu a úplnému osamostatnění a opuštění rodiny. V opačném případě dochází ke konfliktům. (Rogge, 2003)

Otec je také ten, který má synovi pomoci pochopit a zvládnout sexualitu, neboť lépe chápe její problematiku. V otázce sexuality je těžké určit správný čas na její řešení. Otázky nezlehčujeme, ale snažíme se chlapcům ukázat zdravý směr. V moderní době se o sexu mluví často otevřeně a je mnoho zdrojů s explicitním obsahem. Je tedy důležité chlapce správně nasměrovat. Otec by měl synovi vysvětlit, že ženy nejsou pouze sexuálním objektem. Správným a citlivým přístupem lze předejít některým patologickým chováním jako např. přílišnému strachu z fyzického kontaktu nebo provozování sexuálního násilí. Otec má za úkol ukázat synovi zdravý sexuální vztah, který nemá za následek ponižování, ale jde ruku v ruce s plnohodnotným a zdravým vztahem. (Biddulph, 2011, str. 166-168)

Syn od rodičů přebírá i genderové modely. Jsou to právě rodiče a jejich vzájemné interakce, které učí děti chování k druhému pohlaví. Chování otce k matce, je-li zdravé, vštěpuje synovi správné hodnoty v chování k ženám. Pokud tomu tak není, může se opakovat model nevhodného chování.

4.1.2 Role otce v dospělosti

S dospělostí syna se mění i vztah mezi otcem a synem. Stává se z něj vztah dvou dospělých mužů, na jehož kvalitě závisí kvalita předchozího. Pokud byl vztah v pořádku, měl by se vytvořit vztah jako mezi přáteli. Muži mají, stejně jako matky, občas problém respektovat dospělost svého dítěte. Pokud v minulosti došlo ke konfliktům nebo nerespektování synovy samostatnosti během dospívání, může dojít ke konfliktům i v dospělosti. Je dobré si tyto konflikty vyřešit a následně zapracovat na společném vztahu. Každý muž si v sobě nese část svého otce, protože právě otec je prvním vzorem. Pro syna může být otec cenným přítelem, který mu může předat zkušenosti a rady. (Biddulph, 2011, str. 170-180)

4.1.3 Absence otce

Chybí-li v životě chlapce otec či jiná mužská autorita, dochází podle Biddulpha k vytvoření dvou typů mužů. První skupina chlapců je posedlá představou machistického mužství, podtrhovaného agresivním chováním. Mezi jejich záliby patří zájmy násilnické povahy. Vyhledávají stejně poznamenané a smýšlející druhy, se kterými tvoří gangy. Přátelství tohoto typu nemá dlouhou životnost. Chlapci mají horší prospěch ve škole a dost často jsou problémoví. Druhou skupinou jsou chlapci silně závislí na matce. V České republice používáme lidový název „mamánkové“. Mezi jejich charakterové vlastnosti spadá

úzkostlivost, neprůbojnost, strach z nového prostředí i lidí. V budoucnu mají velké problémy s ženami a většina vztahů ztroskotá právě na závislosti na matce. Z toho vyplývá, že děti, které mají otce, jsou na tom podstatně lépe. Neplatí však, že je lepší jakýkoliv otec. Otec s nevhodným chováním či příliš autoritativní, může vnímání syna dost pokřivit. (Biddulph, 2011, str. 180-183)

Absencí partnera velmi trpí i matka. Pocit zklamání, zloby nebo osamocení projevuje vůči svému synovi. Chlapce zahrnuje až „opičí“ láskou, kterou mu paradoxně velmi ubližuje. Často používá věty jako ty nejsi jako tvůj otec že?, ty mi neublížíš jako on. Chlapec se podvědomě rozhodne být lepší než haněný otec a přebírá obrovskou zodpovědnost za matčino štěstí. Na jeho výchově se podílí především ženská část rodiny, proti které se syn neumí vymezit. Tento problém si nese do budoucna do vztahů s cizími ženami. Během puberty nastává problém se sexualitou. Tohle citlivé téma je u chlapců doménou otců. Při jeho absenci roli přebírá matka, která nemusí mít dostatečné porozumění pro určité stránky problematiky. Některé aspekty mohou být i mylně vykládány. Chlapcům se zdají erotické sny a začínají je trápit noční poluce. Některé matky to mohou brát jako něco špatného a narušit vývoj synovy osobnosti. Puberta je také období dozrávání a změn, za které se pubertální ratolest může před rodičem opačného pohlaví stydět. (Eichelberger, 2017, str. 10-17)

4.2 Výchova dcer

Otec je pro dceru také důležitý. Tvoří její první kontakt s mužským světem. Některé výchovné body jsou stejné jako u chlapců. Je však důležité si uvědomit, že dcery potřebují pro správné vytvoření osobnosti ženský vzor. Hlavním ženským vzorem je na začátku matka, později blízké ženské příbuzenstvo v podobě babiček a tet. V předškolním a školním věku se stav příliš nemění, většina učitelek a vychovatelek jsou ženy, se kterými se děvčátka dost často identifikují.

Ve výchově dívek podporujeme jiné aspekty, ale i tak je otec v jejich životě velmi důležitý. Je to právě on, kdo jim pomáhá identifikovat se s ženskou rolí. Měli by být taky prvním pozitivním mužským vzorem. Dívkám tak dodá správný náhled na muže. Dostávají tak velmi pozitivní stimulaci do budoucna, až si budou hledat partnera. (Biddulph, 2011, str. 150-157)

4.2.1 Role v dětství

Ve chvíli, kdy začne holčička rozlišovat mezi matkou a otcem, začne si uvědomovat jejich rozdílné chování. Dívka poprvé objevuje ženskou a mužskou roli. Otec je prvním mužem dívčina života. Obdivuje ho, touží po jeho lásce a pozornosti. Stejně jako chlapec potřebuje i dívka pozitivní odpověď. Jedná se o první impulz pro formování ženství. Pro získání tatínkova zájmu holčička mrká, kroutí si vlásky, vyžaduje fyzický kontakt. V dětském věku se tatínek často stává první láskou své dcery. Dospívání bývá těžké jak pro dceru, tak i pro jejího otce. Z tátovy holčičky se stává dospívající žena, jejich vztah se začíná slábnout. Dívky jsou v tomto období citlivé. Dcery přikládají velký význam fyzickému vzhledu a na názor otce jsou velmi citlivé. Je proto dobré se vyhnout negativnímu hodnocení. Jedná se i o její úspěchy, touhy, názory. Dívka touží po pochvale svého otce, který se jí vzdaluje. Otec může mít problém dceru pochválit a dostatečně ocenit. Neumí projevit náklonnost, city. Často jej musí zastoupit matka, která dceři tlumočí názory otce. Větší hodnotu má však přímá pochvala od otce. Má-li dcera pocit, že jí otec projevuje málo lásky nebo že si jí nezaslouží, začne se od něj stále více vzdalovat. Dívka potlačuje projevy ženskosti, které podle ní mohou být příčinou problémů s otcem. Narůstá pocit nedostatečnosti, dívka se bojí dalšího zranění svých citů. (Novák, 2009, str. 13-23)

Chování otce v rodině ovlivňuje budoucí život ženy. Otcové provozující domácí práce pomáhají tvořit emancipované a ambiciózní ženy. Ty se nebojí zkoušet „mužské“ a neutrální pracovní obory, vydělávají více peněz. Je u nich potlačovaná generová stereotypnost. Pokud vidí, že rovnost je přítomná tam, kde vyrůstají, budou ji vyžadovat i v pracovním životě. (Nobel, 2015)

Vzájemné chování rodičů dává i dceři velký vklad do života. Jak se otec chová k matce, takové chování bude dívka očekávat i od svého partnera. Stejně platí i o důvěře, pocitu bezpečí, uznání a úcty. Dívka pak ví, že partnera si musí vybírat a hledat takového, který je pro ni vhodný. Může se tak vyhnout řadě zklamání. Kvalita vztahu rodičů je pro dívku velice podstatná. Pokud je vztah milující a harmonický, bude dívka vyhledávat podobný vztah. Také pochopí pravidla zdravého vztahu, který je vyrovnaný. Pokud je však otec příliš autoritativní, neurotický nebo dokonce tyran, dívka může v budoucnu považovat takové chování za normální. (Biddulph, 2007, str. 106-107.)

4.2.2 Otec a dospělost

Dospívání dětí souvisí se sexualitou, tato skutečnost se neliší u chlapců ani u dívek. Ženská sexualita je doménou matek, ale dívky mohou hledat informace i u otce. Jedná se o velmi citlivé téma, ale dívky nesmíme odmítat. Pokud přijde za otcem, je dobré jim to vysvětlit citlivě a přiměřeně. Sexualitu nevnucovat, ale ani nepotlačovat. Oba dva rodiče mohou dceru nasměrovat správným směrem.

Dospělost je období pro osamostatnění. Naneštěstí jsou někteří tátové až příliš ochránářští. Otec se jen těžko smíruje s dospělostí svojí dcery, bojí se o ni a má přehnanou potřebu ji chránit. Jedná se o určitý způsob žárlivosti. Pokud je v únosných mezích, je vše v pořádku, ale nic se nesmí přehánět. Jako každý dospělý, si dcera si potřebuje vyzkoušet metodu pokusu a omyl. Otec by měl být tichým následovatelem své dcery. Pokud byl vybudován dobrý vztah, otec se stane cenným rádcem a pomocníkem na cestě životem. (Biddulph, 2011, str.)

4.2.3 Absence otce

Vyrůstá-li dívka bez otce či jiné mužské autority, má to na její budoucí život často velmi neblahý vliv. Stejně platí i pro otce nevhodného (násilnický, ponižující, náročný, zneužívání) a otce, který se nezapojuje do péče (neustále pracuje, nemá zájem o výchovu, má jiné zájmy). Ženy vyrůstající v tomto prostředí mají problém s přijetím ženství a své role. K tomu se připojují problémy s muži. Žena touží po mužském respektu, ocenění a citech. Dcery, které vyrůstaly bez otce, jsou častěji sexuálně promiskuitní, začínají dříve se sexuálním životem, častější je nechtěné těhotenství a sexuální násilí. Ženy to nedělají kvůli požitku ze sexu, ale kvůli touze po mužském uznání a lásce. Takto deprimované ženy také častěji propadají alkoholu, mají problémové chování, mají problémy s respektováním mužské autority (nejsou ochotny ji respektovat nebo naopak se jí neumí zdravě vzepřít).

Narušení vztahu otec-dcera může vést i k jinému scénáři. Ženy se uzavrou před muži a jejich světem. Bojí se dalšího zklamání, a proto se mužům vyhýbají, odmítají s nimi navazovat kontakty. (Biddulph, 2007, str. 114)

5 Muž versus žena

5.1 Gender, definice

Gender je slovo anglického původu, které již v České republice poměrně zdomácnělo. Zatímco dříve byl překlad slova rod, dnes se využívá pro označení uměle vytvořených sociálních rozdílů mezi pohlavími. Poprvé se využíval v sociálních oborech asi v druhé polovině 20. stol. a odtud se následně dostal do běžné mluvy.

Termín rozlišuje sociálně kulturní rozdíly mezi pohlavími. Nejedná se o pohlaví biologické, ale sociální, které rozlišujeme na maskulinní a feminní. Tyto rozdíly jsou dány výchovou a očekáváním společnosti, která tvoří rozdíly mezi chováním, hodnotami nebo názory.

Ženy i muži mají protikladné, vcelku se doplňující vlastnosti. Muž je silný, průbojný, logický a dominantní. Žena je naopak citlivá, submisivní, jemná, kreativní. Tyto vyjmenované vlastnosti a mnoho dalších společnost očekává. Celek tvoří generovou roli, tedy to co společnost vyžaduje, mužská a ženská role se od sebe liší.

Vede však také k stereotypizaci genderových rolí, o kterých se zmiňuji v další části práce. Stereotyp předpokládá, že osoba je pouze ženská nebo mužská, bez možnosti projevu charakteristických vlastností opačného pohlaví. (CAVI)

5.2 Gender a rozdělení prací

Gender ovlivňuje jak sociální tak i pracovní život. I přes skutečnost, že v dnešní moderní společnosti, která se snaží dát všem stejné podmínky, je v řadě zemí rozdíl mezi pracovníky dle pohlaví markantní.

Rozdělení placených pracovních pozic vede k tzv. pracovní segregaci. Nejedná se o rozdělení na základě biologické podstaty pracovníka, ale o rozdělení dle sociálního statusu pohlaví. Tento fakt vede k rozdělení práce na „mužskou“ a „ženskou“. Fenomén má za následek i výrazný rozdíl mezi platovým ohodnocením zaměstnanců. (Křížová, Sloboda, 2009, str. 13). Například ČR má druhý největší rozdíl mezi platy mužů a žen na stejné pracovní pozici. (Eurostat, 2016, str. 1).

S modernizací společnosti se mění i vnímání genderových otázek, což vede k oslabení segregace trhu práce. Stále je ovšem přítomna ve společnosti a má

za následek několik negativních efektů. Kromě ekonomické stránky se jedná o i o vnímání jednotlivých pohlaví. Tento efekt vede k následné stereotypizaci pohlaví, především ženy tímto faktem trpí. Muži jsou také více zaměstnáváni v době krizí na pracovním trhu, tedy i více přicházejí o zaměstnání. Výsledkem je, že se rodiny ocitnou bez příjmu, nebo s nižším platem ženy, jež přebírá funkci živitele rodiny. (Křížková, Sloboda, 2009, str. 14-16).

Studie v letech 2002-2009, kterou provedl Český statistický úřad, upozorňuje, že v tomto časovém období bylo pouze 2,5% rodin s pracující matkou, živitelkou. Také přišla se zjištěním, že pro ženy s potomkem do 15 let je velmi těžké nalézt práci po neaktivním období v domácnosti a i riziko ztráty zaměstnání je mnohonásobně vyšší, než u bezdětných žen. Poukazuje také na nevýhodnost částečných úvazků pro matky na rodičovské dovolené, kdy většina matek je příliš časově vyčerpaných, než aby mohly využít možnosti částečných pracovních úvazků. V tomto ohledu značně zaostáváme za západními zeměmi. K velkému zlepšení ovšem přispěla změna délky pobírání rodičovské dovolené. Tzv. třírychlostní systém vede k zvýšení zaměstnanosti matek i mladších dětí. (ČSÚ, 2010).

V tomto směru je velmi zajímavá i studie Kathleen McGinn o vlivu pracujících matek na děti. Studie provedené v rozmezí let 2002-2012 se účastnily rodiny z celého světa (zastoupení zde má i ČR). Velmi zajímavým faktem je, že pracující ženy tráví péčí o rodinné příslušníky 17,7 hodin týdně, pracující muži pouze 9 hodin. Podobná je situace i u domácích prací, kdy ženy jimi stráví 17,8 hodin, muži pouze 8,8 hodin. Tento markantní rozdíl v investovaném čase byl i přes to, že oba partneři byli pracující a bylo po nich požadované podobné pracovní nasazení. (Nobel, 2015)

V České republice pracují většinou ženy kratší dobu, volný čas je ale shodný s muži, neboť dělají více domácí práce. Pokud se jedná o tradiční uspořádání rodiny, tak v celkovém souhrnu tráví ženy průměrně 21 hodin týdně domácími pracemi, zatímco muži pouze 14 hodin. Péče o děti zabírá ženám denně 6 a půl hodiny, pracující tatínek svému dítěti věnuje pouze asi 2 hodiny. Ovšem muži mají větší časovou dotaci pro práci a to až o 9 hodin více než ženy. Na vině je pravděpodobně tradiční rozdělení rolí. (Röschová, 2016)

Rozdílné vnímání genderu se tedy odráží jak v placené práci, tak i práci pro rodinu či blízké. Bohužel i dnes je žena vnímána většinou zaměstnavateli jako

nevhodný, nespolehlivý pracovník. Je zde riziko častější absence či nesoustředění na práci. Domácím pracím věnuje žena více času, při přechodu na mateřskou dovolenou je přebírá úplně. Otázkou však je, jestli se tento jev děje i u mužů na rodičovské dovolené.

5.3 Zaměstnaná žena, muž v domácnosti

Udržení role ve vztahu není tak jednoduché, jak by se mohlo zdát. Především v netradičním uspořádání rodiny. V klasické rodině se většina prací a povinností dělí podle genderového schématu. Je možné tedy rozlišit práce „ženské“ a „mužské“. Ženy se tradičně starají o soukromou sféru života, výchovu dětí. Muži se starají spíše o veřejnou a finanční stránku věci. Dnes je malé procento mužů na rodičovské dovolené, a tak zastávají především „ženskou“ práci. Je ovšem důležité pro správnou výchovu dětí i zdravý vztah, aby role obou partnerů zůstaly zachovány.

V tradiční podobě rodiny jsou velké rozdíly v péči muže a ženy. Jedná se pravděpodobně o problém způsobený generovou stigmatizací. Ovšem výzkumné studie prokazují, že pro spokojený rodinný život s minimálním působením distresu je nejvhodnější co nejvyrovnanější systém dělby práce mezi oběma partnery. Ve studii s názvem Work Life Balance, kterou vytvořila Lancasterská univerzita, vyplývá, že oba rodiče touží jak po pracovní kariéře, tak po blízkém vztahu k dítěti. Naplnění pracovních povinností a skloubení s péčí o domácnost je stejně náročné a stresující pro muže i ženy. Hlavním stresovým faktorem jsou zaměstnavatelé. Podle studie se potýkala s nepochopením obě pohlaví. Studie také poukazuje na nepochopení zaměstnavatelů, kteří vyžadovali po zaměstnanci výběr mezi dítětem nebo kariérou. Pro změnu je důležitá změna postojů nadřízených. Překvapivým zjištěním však bylo, že pracující rodič vykonávající domácí práce má nižší úroveň stresu. (Crace, 2015)

Jak jsem již předeslala v tradiční rodině je většina povinností na matce, bez rozdílu zda je zaměstnaná či nikoli. V rodinách s moderními otci je zvýšená dělba práce. Muž se stará o domácnost a děti během nepřítomnosti matky. Po jejím příchodu přebírá zpátky svou roli od muže. Dochází tedy ke spravedlivému dělení práce, ovšem ne ve všech rodinách. V názorech se shodli, že žena i muž jsou schopni o dítě pečovat identicky. Některé ženy si dokonce myslí, že otec se o děti stará líp než matka. To je ovšem celkem sporný bod, jelikož nevíme, jestli se

nejedná o projevení vděčnosti ze strany ženy. Muž má také během péče určitá zvýhodnění, neboť se o dítě nestará celý den, dělá většinou jen ty nejnужnější domácí práce a stále má vymezený volný čas. Veškeré tyto výhody pramení z genderového stereotypu. Zatímco žena je za nezvládnání domácnosti kritizována či dokonce okolím pomlouvána, u mužů se nejedná o selhání. Muž, který je na rodičovské dovolené, je okolím vnímán jako odvážný, pro ostatní maminky a ženy se jeví jako přitažlivý. K tomu je často oceňován i doma, bohužel tímto chováním ženy shazují vlastní kvalitu péče. Není však příhodné hodnotit muže lépe. Jak bylo zjištěno v průzkumu, muži nevykonávají tolik domácích prací jako ženy.

Pokud byl muž nějak donucen k výměně generových rolí (např. z důvodu nezaměstnanosti, nemoci manželky, ekonomické výhodnosti atd.), vede tato změna ke stresu, pocitu méněcennosti a často i studu před společností.

Pracující matky se ve společnosti setkávají s více negativním hodnocením než muži. Díky ještě stále přetrvávajícím stereotypům, podle kterých má být žena doma a hlavně se starat o potomky, je označení pracující matka skoro stigmatem. Především ostatní ženy tuto skutečnost nesou těžce. Matky, které daly přednost kariéře, jsou označovány za kariéristky nebo dokonce krkavčí matky. Pravděpodobným důvodem bude vnímání mateřství společností. Některé ženy vnímají roli matky jako důvod k sebeobětování. (Maříková, Vohlídalová, 2007, str. 33-60)

V již zmíněné studii Kathleen McGinn, byl zjištěn velmi pozitivní vliv pracujících matek na děti, především na dcery. Dcery dosahují vyššího vzdělání, mají lepší postup v pracovním žebříčku a mají lepší platové ohodnocení.

Stejně tak dcery otců, kteří vykonávají domácí práce, jsou podle studie Alyssy Croft, více ambiciózní a dosahují lepších výsledků na školách s technickým zaměřením. Dívky si mimo jiné vybíraly méně „ženská“ zaměstnání a volily povolání více genderově neutrální, jako např. lékař, právník. U synů nebyly pozorovány změny a volili zaměstnání genderově typická. Pozorování 326 dětí prokázalo závislost výchovy, vnímání rodinného prostředí a genderu. Podle Croftové dívky vyrůstající v tradiční rodině s nerovným rozdělením prací jsou limitovány i v budoucí kariéře. (McGinn, 2015)

6 Muž na rodičovské dovolené ve světě

S různými kulturními tradicemi země se liší i nahlížení na otce na rodičovské dovolené. Ve většině zemí Evropy je možnost, aby šel otec na rodičovskou dovolenou. Rozhodla jsem se pro výběr těch nejzajímavějších systémů. Nejznámější a nejpopulárnější je tato možnost ve skandinávských zemích.

6.1 Skandinávské země

Skandinávie je považovaná za kolébku zrodu myšlenky mužů na rodičovské dovolené. Její politika se v jednotlivých zemích nepatrně liší.

6.1.1 Švédsko

Bývalý švédský vicepremiér Bengt Westerberg pronesl „*Společnost je zrcadlem rodiny. Jediná možnost, jak dosáhnout rovnosti pohlaví ve společnosti, je dosáhnout rovnosti doma. Přimět otce k tomu, aby se ženami sdíleli rodičovskou dovolenou, je krok tímto směrem,*“ (Českátelevize.cz, 2013) Švédsko nabízí oproti ostatním zemím nadstandardní podmínky pro oba rodiče. Délka dovolené je vyměřena na 480 dní. 390 dní pobírá rodič 80% platu a na zbylých 90 dní je dávka snížena. Během tohoto období mají rodiče nárok mít částečný úvazek do 25% jejich normálního úvazku. Rodič, který zůstane v práci, má nárok na 90 dní speciálně vyhrazené rodičovské dovolené, kdy nahradí rodiče doma. Těchto 90 dní není povinné využít, ale pokud tak učiní, dítě může jít déle do školky. Veškeré tyto výhody lze čerpat do 8 let věku dítěte. Rodičům je poskytnuto bezplatné zdravotnictví, školství, dokonce i jízdy autobusem, pokud s sebou mají dítě v kočárku. Velké množství švédských firem také umožňuje rodičům zůstat s nemocným dítětem. Rodič dostane 80% platu. Tillfällig föräldrapenning (dočasná rodičovská dovolená) lze čerpat 120 dní v roce u dětí do 12 let, u dětí od 12 do 15 let je nutné předložit potvrzení lékaře. Pokud je potomek nemocný déle než 6 měsíců, může si vzít rodič volno až do 19 let věku dítěte. (Sweden.se, 2018)

6.1.2 Norsko

V Norsku funguje dělba rodičovské dovolené. Jak otec, tak i matka mají povinných 10 týdnů rodičovské dovolené. Matka má své týdny pevně dané. Čerpat dovolenou musí šest týdnů po porodu, zbylé čtyři týdny může čerpat individuálně. Otec si může vybrat dovolenou kdykoliv po šestinedělí. Mimo to lze vybrat mezi

dvěma možnostmi sdílené rodičovské dovolené, a to v délce 26 týdnů nebo 36 týdnů. Rozhodnutí o množství času na rodičovské dovolené, je pouze na partnerech. Pokud jeden z rodičů nevyužije povinných 10 týdnů, dítě nastupuje dříve do školky nebo může zůstat doma, ovšem bez státní podpory. (nav.no, 2014)

6.1.3 Finsko

Finsko má oproti svým sousedům kratší otcovskou dovolenou. Otec může být spolu s matkou a dítětem doma 18 dní, dalších 36 dní po návratu matky z práce. Mateřská dovolená trvá 4 měsíce. Rodičovská dovolenou je možné využívat oběma rodiči a trvá pouze půl roku. (kela.fi, 2017)

6.2 Maďarsko

Maďarsko má jeden z nejlepších systémů mateřské a rodičovské dovolené na světě. Patří mezi nejpřívětivější pro rodinu i dítě. Matka má 24 týdnů placené mateřské dovolené, kdy pobírá 70% platu. Otec má k dispozici 1 týden, kdy dostane 100% platu. Musí je využít během prvních dvou měsíců dítěte. Po uplynutí mateřské dovolené si rodiče můžou vybrat až 156 týdnů dovolené, které budou rozděleny mezi ně. Prvních 104 týdnů se vyplácí 70% z platu, po zbytek času se příspěvek snižuje. Rodič, který zůstane s dítětem na rodičovské dovolené, nesmí pracovat na plný úvazek. Může pracovat méně jak třicet hodin nebo neomezeně doma. (leavenetwork.org,2012)

6.3 Irsko

V Irsku je možné, aby si muž vzal dvoutýdenní otcovskou dovolenou, ta musí být vybrána do půl roku věku od narození nebo adopce. Pokud chce muž tuto možnost využít, musí písemně upozornit svého zaměstnavatele, a to alespoň 4 týdny před plánovaným nástupem na dovolenou.

Mateřská dovolená trvá 26 týdnů a může být prodloužena o 16 týdnů neplacené dovolené.

Rodičovskou dovolenou můžou pobírat oba rodiče v délce od 14 do 18 týdnů. Měla by být vyčerpána do 8 let dítěte.(citizensinformation.ie, 2017)

6.4 Německy mluvící země

6.5 Německo

V Německu je mateřská dovolená nastavená na 14 týdnů. Rodičovskou dovolenou mohou pobírat oba rodiče, běžná délka do maximálně 14ti měsíců.

Jeden rodič smí být na rodičovské maximálně 12 měsíců, pokud se rodiče vystřídají, mohou využít plnou rodičovskou dovolenou. (thelocal.de, 2014)

6.6 Lucembursko

V Lucembursku mají ženy nárok na 16 týdnů mateřské dovolené (8 týdnů před porodem a 8 po porodu). Otec má od ledna 2018 nárok na 2 až 10 dní trvající otcovskou dovolenou. Tuto skutečnost musí oznámit zaměstnavateli minimálně 2 měsíce před porodem. Dovolená musí být vyčerpána do dvou měsíců věku dítěte. Rodičovská dovolená může být čerpána v návaznosti na mateřskou dovolenou nebo být čerpána až do 6 let dítěte. Rodiče také mohou nastoupit na rodičovskou oba. Pokud je dítě nemocné, rodič může využít 2 dny volna za rok, aby o něj mohl pečovat. (luxembourg.public.lu, 2017)

7 Situace v České republice

V ČR má možnost čerpat rodičovskou dovolenou pouze jeden rodič. Bohužel kvůli vysokým rozdílům v platech mužů a žen, je to častěji matka, která zůstává doma. Právě z ekonomického hlediska rozhoduje nejčastěji o tom, který rodič zůstane s dítětem doma. Ten, který bere víc, dál chodí do práce, aby podpořil rodinu. Ekonomická stránka není vždy 100% důvodem. Podle tatínka na rodičovské Tomáše Cidlina, který uvádí, pokud manžel vydělává čtyřicet tisíc a žena patnáct, tak rozumím, že na rodičovské bude nejspíš celou dobu ona. My jsme ale měli platy stejné, manželka dokonce o tři stovky vyšší, takže bylo opravdu jedno, kdo z nás zůstane doma. Finanční aspekt jsme tedy vůbec neřešili. Manželce se také zdálo, že být doma tři roky je moc dlouho. (Trachtová, 2016)

Otec může čerpat RD až po 6 týdnech věku dítěte, kdy nastupuje za ženu.

Pokud se muž rozhodne podat žádost o peněžitou pomoc v mateřství, musí v ní uvést, od kdy bude o potomka pečovat, den narození dítěte a úředně ověřený podpis matky. Na rodičovskou dovolenou lze nastoupit dnem porodu nebo po skončení mateřské dovolené. Formulář se žádostí o RD je stejný pro muže i ženu. Předává se příslušnému úřadu práce. (Kudrnová, Trojanová, 2016)

V roce 2016 pobíralo rodičovskou dovolenou cca 1,9% otců. Zhruba z 274 tisíc všech vyplacených příspěvků bylo 5200 vyplaceno mužům. Jedná se o mírný, ale postupný nárůst. V roce 2001 pobíralo rodičovskou pouze asi 0,79% mužů, v roce 2008 1,75%, v roce 2015 už cca 1,87% tatínků. Příčinou nízké účasti tatínků na RD je právě ekonomická nevýhodnost a stále živé stereotypy mezi pohlavími. (ceskenoviny.cz, 2017)

Dosud měl otec nárok na neplacené volno k převozu ženy do porodnice a účasti během porodu. Už v roce 2016 mělo podle studie zájem o otcovskou dovolenou cca 80% mužů. Pro ty, kteří se báli negativního ovlivnění kariéry, kdyby odešli na rodičovskou dovolenou, se jedná o velmi sympatickou možnost. (ilom.cz, 2016) Od února 2018 jsme se však přidali k zemím, které umožňují otcům využít otcovskou dovolenou. V ČR má délku 7 dní a musí být vyčerpana do 6 týdnů věku dítěte. Podmínkou je, že muž musí mít nemocenské pojištění a být zapsán jako otec dítěte. Během této doby je muži vypláceno 70% platu. Maximální příspěvek je 8500 korun. V případě narození dvojčat nebo vícčet se doba otcovské dovolené nemění. Zatímco v některých zemích je stanovená doba,

do které musí otec oznámit nástup na RD zaměstnavateli, v ČR to není stanoveno. Otec si tak může vybrat dovolenou ze dne na den. Pro podání je nutné, aby muž a zaměstnavatel vyplnili formulář, který se doručí ČSSZ. (Vlková, 2018)

Praktická část

Metodika práce

7.1 Formulace problému

V České republice využilo možnost nástupu na rodičovskou dovolenou v roce 2013 pouze 5200 mužů, tedy 1,8% z celkového množství pobíratelů rodičovského příspěvku (Petr Habáň, 2014, str. 1). V ČR se tedy stále jedná spíše o výjimku, ke které se rodiny uchylují především z ekonomických důvodů. ČR je druhou zemí v Evropě s největším rozdílem mezi platy mužů a žen. Proto se ženy častěji uchylují na rodičovskou dovolenou (Eurostat, 2016, str. 1). Rodičovská dovolená se tak postupně přidává k jednomu z hlavních genderových problémů. Jedny z hlavních důvodů tak nízké četnosti využití rodičovské dovolené pro muže jsou postoje společnosti, finanční nevýhodnost (13% otců a 18% potenciálních otců) či přesvědčení, že matka je pro dítě nezastupitelná (až 65% otců), (Friedleanderová, 2010, str. 96-97). V poslední době se k důležitosti otce ve výchově přiklánějí i odborníci, např. Tomáš Novák, Michael E. Lamb.

7.2 Cíl výzkumu

Zjistit, jak muži na rodičovské dovolené vnímají svoje role v rodině a společnosti.

7.2.1 Dílčí cíle

1. Vypracovat rozhovory s otci.
2. Zjistit, co vede otce k využití rodičovské dovolené.
3. Zjistit rozdělení rolí v rodinách s otci na rodičovské dovolené.
4. Zjistit subjektivní vnímání sebe sama u otců.
5. Vypracovat informační leták Otec na rodičovské dovolené.

7.3 Operacionalizace pojmů

RD = rodičovská dovolená

MD = mateřská dovolená

Gender = sociální role ve společnosti

Androcentrické = nadřazující mužské zájmy nad ženskými

7.3.1 Výzkumné otázky

1. Jaké práce zastává v rodině muž na RD?
2. Kolik času tráví muži na RD s dětmi?

3. Jaké podle sebe muži na RD zastávají sociální role?
4. Z jakého důvodu se rozhodli využít možnost rodičovské dovolené?
5. Jaký mají muži pocit z podpory mužů na RD ze strany státu a společnosti?
6. Jaké je rozdělení prací mezi partnery?
7. Jak se postavili zaměstnavatelé k otcům na RD?

7.4 Druh výzkumu a výběr metodiky

Pro moji práci jsem se rozhodla použít kvalitativní formu výzkumu. Už od počátku jsem byla rozhodnuta zaměřit se především na to, jak vnímají otcové sami sebe a jak je vnímá jejich okolí. Zajímá mě, co je vedlo k tomuto kroku a jaké byly jejich individuální pohnutky. A protože emoce a zkušenosti jsou neměřitelné hodnoty, bylo důležité postupovat individuálně a hloubkově, což umožňuje kvalitativní výzkum.

7.4.1 Metoda

V odborné části uvedu tři různé rozhovory se třemi různými muži. Jeden byl k rodičovské dovolené donucen okolnostmi, druhý učinil svobodnou volbu a třetí smýšlí o rodičovské dovolené jako o jasné doméně ženy. V rozhovorech se zaměřím na jejich zázemí, důvod rozhodnutí či zvládání běžných domácích prací. Budu se snažit o co nejlepší zachycení emocí doprovázející rozhovor, protože právě ty velmi napoví o sebepojetí respondenta.

7.5 Výběr případu

I přes to, že mužů na rodičovské dovolené je opravdu malé množství, podařilo se mi v mém okolí nalézt hned dva případy. Muselo se jednat o otce, který pobíral nebo pobírá rodičovskou dovolenou za posledních 5 let. Každý z respondentů má odlišný důvod k nástupu na RD, proto pomáhají k lepšímu náhledu na celkovou problematiku.

Dále jsem se snažila najít ve svém okolí muže, s jasně vyhraněným názorem proti muži na RD, abych prezentovala i jiný pohled mužské populace.

7.6 Způsob získávání informací

Získávání informací probíhalo polostrukturovaným rozhovorem. Všechny tři dotazovaní dostali k přečtení a podepsání informované souhlasy, kterými se zavazují k zachování úplné anonymity ohledně jejich osoby. Došlo tedy ke změně základních dat (jmen). Rozhovory probíhaly v domácím prostředí respondentů, kde jsem ho celý zaznamenávala na nahrávací zařízení. Před rozhovorem byli

respondenti obeznámeni s průběhem rozhovoru a s možností neodpovídat na položené otázky, které byly z valné většiny otevřené. Do zápisníku jsem si k jednotlivým otázkám zaznamenávala projevy nebo zvláštnosti, které jsem u dotazovaného zaznamenala. Rozhovory trvaly jednu hodinu.

7.7 Organizace výzkumu

Praktickou část začnu představením jednotlivého respondenta, uvedu důvody jeho rozhodnutí, počet dětí, zaměstnání atd. Poté budu pokračovat otázkami zaměřeným na jednotlivá odvětví, která mě zajímají pro splnění výzkumných otázek. Otázky jsou převážně otevřené, aby dotazovaný dostal prostor pro individuální vyjádření svého názoru. Během rozhovoru budu zaznamenávat chování a projev respondenta. Celý rozhovor poté analyzuji a vyhodnotím v následné diskuzi. Stanovené cíle jsou vyhodnoceny v závěru bakalářské práce.

8 Rozhovory

Rozhovor č. 1: Pan Ježek: 34 let, 2 děti (pětiletá dvojčata, děvče a chlapec), manipulativní provoz, muž na 3leté variantě rodičovské dovolené, RD od roku 2013 do roku 2016, rodinný stav- rozvedený

1. Proč jste se rozhodl/rozhodli pro tento typ čerpání rodičovské dovolené?

„No...ono to nebylo úplně moje rozhodnutí. Teda ne, že by mi nějak vadilo být na rodičovský, to jako ne, ale zase jsem si to tak úplně nevysnil, když mi bylo dvacet. Jsem na rodičovský z rozhodnutí soudu, protože jsme se s bývalou rozváděli. Dvojčatům bylo asi...no asi půl roku, jo myslím, že nějak tak, když si moje ex na mateřský uvědomila, že už se mnou nechce být (zatíná pěsti). Ale že to dopadne takhle? Jako to by mě fakt nenapadlo. (směje se)

Celý ten soud byl na dlouhé lokte. Řešilo se, co je jako nejlepší pro děti a aby to bylo jako fér. Oba dva jsme děti chtěli do péče, já byl i pro střídavou péči, ale pro bývalou to jako nepřipadalo v úvahu...pořád měla nějaký připomínky. Nakonec přišla s nabídkou, že ona si vezme holku a já kluka...Chápeš to?(zvyšuje hlas) Vlastní máma si vybere dítě, který se jí víc hodí. Jenže ta ženská ze sociálky to viděla podobně, že pro dítě je lepší být s rodičem stejného pohlaví, že pak líp zvládneme výchovu. Jako že já si nechám kluka a ona holku. Nakonec jsem radši souhlasil, takže jsem kluka dostal do výhradní a úplný péče já. Jenže tím, že to byla ještě mimina, jsem musel na rodičovskou. Ale zase jako jsem moc vděčný, že mi můj právník pomohl vyřídit všechny věci na úřadech a mohl jsem být doma. Jsem vlastně rád, že to takhle dopadlo, jestli mi rozumíš, kvůli malému.“

2. Vyšel vám váš zaměstnavatel vstříc ve vašem rozhodnutí?

„Já ho na to celkem připravoval. Bavím se s ním normálně, jakoby s kámošem. Věděl, že se budu rozvádět a když poprvé padla možnost, že bych šel na rodičovskou, tak jsem mu to řekl. Nepřišlo mi zrovna fér, říct mu to až to bude pevně daný od soudu a já budu muset odejít z práce. Jako aby měl dost času na to se jakoby připravit a tak. Najít si za mě náhradu a já si mohl dodělat práci, co mi tam stála. Takže jo, vstříc mně vyšel, ale vyjukanej byl ze začátku stejně jako já. Protože jsem jediný z práce, co byl na rodičovský. (směje se) Taký on sám má

děti. Takže nějaké pochopení pro mou situaci tam bylo. Ještě mě litoval, jakou mám bývalou semetriku.(směje se)“

Jakou práci dělá vaše partnerka?

„Bývalá nebo současná? (směje se) Exmanželka dělala v družině vychovatelku, pak byla tři roky na mateřský a teď ani nevím, co dělá. Současná přítelkyně dělá v kosmetickém salónu, tam dělá jakoby všechno od vlasů až po nehty.“

3. Jak reagovala na vaše rozhodnutí vaše rodina a okolí?

„Maminka plakala, na to asi jako nikdy nezapomenu. Nejdřív brečela dojetím, že má konečně vnoučata, pak že se rozvádím, a pak jako co já chudák budu dělat sám s dítětem doma. Říká mi „ (jméno) co ty budeš dělat? Jak se chceš sám starat o dítě? Vždyť se zvládáš postarat sotva o sebe!“ (teatrálně lomí rukama a mluví zvýšeným hlasem). Takže bych si myslel, že je z toho ještě víc nešťastná než já...nebo spíš že z toho má větší strach a to už fakt nešlo, víš, jako mít větší strach. Ale hrozně mě podpořili. Jak rodiče, tak i mladší ségra. U ní si toho teda moc cením, protože byla ještě mladičká. A i tak se mě hrozně snažila podpořit. Celý rodině vděčím, že jsem to zvládnul jakoby tak překlenout. (tváří se dojatě)

Okolí reagovalo taky v pohodě. Skoro všichni kamarádi a známí věděli, o tom v jaký jsem situaci. A popravdě dost mě chválili a říkali, že jsem jako dobrý, že to zvládám...jednomu to dost zvedne sebevědomí. Když jsem měl hlídání, tak jsem chodil třeba i na chvílku do hospody, abych jako nevypadl ze cviku. Štamgasti mě vždycky vítali bez nějakých předsudků. Dokonce i ty starší ročníky mě „ plácali po ramenech“ a nikdy jsem se nesetkal s opakem. Nebo teda ne přímo do očí. (směje se) „

V jakém rodinném prostředí jste vyrůstal?

„Asi tak nějak v normálním. Teda starala se o nás hlavně máma. Vařila nám, hrála si s námi, nadávala, že zlobíme a tak. Táta hlavně chodil do práce a víš, jak to chodí. Byl v práci hodně dlouho, na nás čas moc neměl. Když přišel domů, tak se najedl a šel zase dělat. Musel dělat na baráku, pomáhal příbuzným, svým rodičům, dělal melouchy pro známý. Ale jako ségře se snažil věnovat trochu víc, jenže ta je taky o 10 let mladší než já. Myslím, že ho to celkem mrzí, že na nás měl tak málo času, ale zase chtěl, abychom se měli fakt dobře, víš? Ale jako taky jsem se ho na to doted' nezeptal. Takže bych řekl, že jsme byli jakoby normální rodina.“

4. Co si myslíte o přístupu státu k otcům na rodičovské dovolené?

„Myslím že...no...ono je to stejný jako u ženských ne? Určitě by se tam dalo udělat o dost víc. Protože...no ono je to problém podporování rodiny. Já to třeba беру tak, že já jsem živitel rodiny, tak by mě taky mohli podpořit o něco víc. Vždyť rodina je jako základ státu. Přece jsme to my, kdo vydělává a platí daně...moje děti budou dělat to samý. Prostě asi bych čekal, že po rodinách budou, tak nějak, toužit víc. Že je podpoří a zkusí jim zjednodušit život. Ale pocit mám spíš opačný.

A já snad ani neznám žádného chlapa, co by šel na rodičovskou dovolenou. To je taky nějaký divný. Protože...jako možná, kdyby se víc stát snažil, tak já nevím...třeba by jich bylo víc ne?

A já jsem ještě k tomu vlastně samoživitel. Jo, dostával jsem rodičovský příspěvek, příspěvek na dítě, taky nějaký příspěvek pro samoživitele...Dokonce mi slibovali dalších, plácnu, šest příspěvků na podporu. Ale nic, na žádný z nich jsem nedosáhl kvůli nějaké prkotině. Čekal bych...já nevím, že to jako bude jednoduchý a dostupný. Vždyť je to pro rodiče, co jsou s děckem doma, jako ty nemají tolik času na vyřizování. (mluví zvýšeným hlasem, rozhazuje rukama)“

5. Jak byste popsal sebe a svoji roli v rodině?

„To je teda otázka. Mám jich asi spoustu, teda vím, že jich mám spoustu. (směje se) Hlavně jsem táta a syn. To jsou, řekl bych, ty nejdůležitější role. Taky vydělávám peníze a finančně zabezpečuju naši rodinu. Snažím se dostatečně dělit čas mezi všechny, ale jako nejde to vždy úplně jednoduše. Ted'ka ještě chodím do té práce, takže mi to zase ubírá čas. Ale musím se snažit. Takže jsem pracující táta, občas muž v domácnosti, syn co se snaží pomoci svým rodičům...jsem taková, jakoby holka pro všechno. Ale určitě tím nechci říct, že bych se cítil nějak méněcenný nebo naopak jakoby přetížený...snažím se to všechno nějak slepit a stihnout dohromady.“

6. Jaké je u vás rozdělení prací v rodině?

„To u nás žádný dělení nebylo. Když byl syn malý, tak jsem byl vlastně na všechno sám. Teda nebyl jsem sám, pomáhali mi, ale dělal jsem všechno. Krmil jsem dítě, učil se prát a žehlit, vařil, pracoval na zahradě. Jak má fungovat dělba práce v jednom člověku? (směje se)

Ale ted'ka, co jsem si našel přítelkyni, už to tak nějak funguje. Ale nemáme to pevně daný, víš, jsme oba celkem vytížený, takže tu práci dělá ten, kdo má

zrovna čas. Taky jako nebydlíme zatím spolu. Já spíš vařím, protože mě to fakt baví. Přítelkyně připravuje děti do školy a školky. Nebo já spíš dělám manuální práce.“

Myslíte si, že muž je stejně schopný v péči o děti a domácnost jako žena?

„Tak já jsem jako zářný příklad toho, že ano. Jako když chcete, tak to jde. Jen se musíte zbavit těch předpojatých předsudků, že tahle práce je pro ženský, tak to prostě dělat nebudu.“

Jak vypadá váš běžný všední den?

„Ráno vstanu, udělám snídani, probudím malého a k té snídani ho posadím. Tenhle bod bývá dost často problém, protože synátor není zrovna ranní ptáče. Po snídani a hygieně se oblečeme a šup do školky. Z té já potom spěchám do práce, kde jsem do tří. Když se zdržím, tak funguje babička, které dělá radost, že může být chvíli s vnukem.

Po vyzvednutí si doma dáváme svačinku a pak už se to dost liší. Někdy přijdou kamarádi si hrát, někdy za nimi jdeme my. Nebo si malej vybere hračky a jdeme si s nimi hrát. Snažím se udělat taky nějaký domácí práce, velký úklid většinou nechávám až na víkend. Občas mám nasmlouvané melouchy, jako že budu vařit na nějakou oslavu nebo tak. No a malý tam jde se mnou. Bývají tam buď další děti, nebo i ty starší, takže se má jak zabavit. Běhají venku a hrají si, okolí je relativně v pohodě, bezpečný a tak. No...večer se najíme, koukneme na pohádku, vykoupeme a jdeme spát, teda prcek a já si pustím ještě třeba seriál. Taky během dne potřebuju čas pro sebe, v době, kdy jako nejsem v práci.“

Liší se nějak program na víkend a všední dny?

„Jak už jsem říkal, na víkendy se snažím nechávat velké úklidy. A taky teda chodíme hodně na výlety nebo procházky. Taky si občas vyberu jeden den, kdy malého někdo pohlídá a já si jdu večer na pivo. Protože taky si občas potřebuju odpočinout.

Taky dost chodíme k našim, protože mají domácí zvířata. Syn je z nich úplně hotový. Hlavně se snažím, aby byl co nejvíc venku, tak jako jsem býval já.

Přítelkyně má taky dvě děti, takže když se všichni sejdeme, tak podnikáme větší výlety. Nebo jdeme do kina. Děti si spolu hrají, taky si na sebe zvykají a my máme čas na sebe.“

7. Jaké domácí práce vykonáváte?

"Asi všechny. (směje se) Starám se o děti, vařím a připravuju svačiny, umím prát i uklízet. Na mytí nádobí mám teda myčku. Žehlení se snažím spíš vyhnout. Přiznávám, že takový třeba šití pořád neumím, na to pořád volám moji mámu. Ale víš co, nikdo tu práci za mě neudělá. Když jsem byl sám, tak jsem se to snažil dělat všechno sám, občas pomohla mamka. Jak mám nový vztah, tak oba dva děláme domácí práce, podle toho, kdo co stihá a kdo se k tomu dostane. Ale u mě doma dělám stále veškeré práce. Během března se chystám na mytí oken. Ale teda jako mojí nejoblíbenější prací je vaření a pečení. Třeba moje koláče jsou vyhlášený. (tváří se pyšně a uvolněně)"

Pomáhal vám někdo s péčí o dítě a domácnost?

„Mně pomáhala ze začátku hodně maminka a sestra. Mamka občas něco uvařila, takže jsem měl o starost míň a ze začátku u mě bydlela. Nebyl jsem si úplně jistý, jestli to všechno sám zvládnou. Co kdybych jako s něčím potřeboval pomoci? Tak u mě máma byla radši celé dva týdny a pomáhala mi. Ukazovala mi třeba to... no jak udělat mlíko, jak ho správně umýt nebo i to jak zapnout pračku. Protože to jsem do té doby nezkoušel, se přiznám. Vlastně jsem se hodně věci musel učit znova a bez pomoci bych to nedal. Potom už byla máma se ségrou jako pomoc na telefonu. Bydlíme v jedné vesnici, takže v případě pomoci zaběhly a pomohly. Jinak třeba táta i hlídal, nebo bral malého ven. Jsem jim za to hrozně vděčný.“

Kolik přibližně trávíte času péčí o děti a domácnost?

„No...tak to přesně nevím, nikdy jsem to nestopoval.(zamýšlí se) Ale hrubě odhaduju, že ve všední den to bude tak 4-5 hodin. Když sečtu dobu před prací a po práci. A domácnosti té se věnuju...no tak asi půl hodiny – hodinu. Když do toho i počítám to vaření.“

8. Kolik času trávíte s dětmi?

„Co nejvíc to jde. Jak jsem říkal už předtím, tak to vychází ve všední dny asi na 4 hodiny. Ráno před školkou je to půl hodina a po škole tak těch 3 a půl. Pokud není u babičky nebo kamarádů. Ale o víkendu na sebe máme o dost víc času. Nebo se alespoň snažím mu ho věnovat co nejvíc času, jako nějak si ten čas rozdělit. Takže o víkendu to bude tak 6-7 hodin.“

Jaké podnikáte s dětmi společné aktivity?

„Já si třeba zakládám na společném jídle. O víkendu spolu i obědváme, to není ve všední dny možný. Chodíme spolu na procházky, hrajeme si, snaží se mi pomáhat s vařením a myslím, že je to budoucí talent po mně. (směje se) Taky děláme takový ty přípravný úkoly do školky. Koukáme na pohádky nebo mu i před spaním ty pohádky čtu. Ted' k Vánocům si naši pořídili psa, takže chodíme venčit. Zrovna minulý týden jsme byli na výletě v zoologický, i přes tu zimu to bylo fajn.“

Zvládáte s dítětem/ dětmi skloubit nějaké své zájmy?

„Jako snažím se, o tom žádám. Jen si pak musím sehnat hlídání nebo vzít kluka s sebou. V létě třeba hraju nohejbal, to si ho můžu vzít s sebou a on si hraje s dalšíma dětma na hřišti. Navíc je to hodný kluk, takže mě většinou nechá chvílku být. Pak chodím na koncerty nebo na nějaké vesnické kulturní akce. Ale to je jako...to je spíš jako podle toho hlídání, ale dá se to. Jo a ještě občas dělám taky ty melouchy, ale to chodí se mnou, tam se zabaví. Dá si třeba kolu a hraje si. Mě potřebuje, jenom když něco potřebuje a jako i to dost často dokáže zastoupit nějaký „strejda“. Takže já dost často z té kuchyně ani nemusím vylézt.“

Jak byste charakterizoval vztah se svými dětmi?

„Já bych řekl super. Dokonce bych se i pochválil za výchovu. Neodmlouvám, nemusím na něj křičet, co řeknu, to udělám. Jako taky k tomu dost nahrává, že on byl už od narození moc hodné dítě. Už i ví, co si jako může a nemůže dovolit. Nepoužívám nějaký tělesný tresty, jako to mi přijde zbytečný. Takže jestli se tomu dá tak říct tak máme takový demokratický vztah.“

9. Co si představujete pod pojmem aktivní otcovství?

„To jsou tátové...no takový ti, kteří se zapojují do výchovy ne? Takže já jsem taky aktivní otec. Chceme být dětem na blízku a zapojovat se do jejich života. Chtějí se o ně starat a ne je jen finančně podporovat. Já taky nechci být táta, co je pořád v práci a o dítěti ví možná tak, kolik je mu let. Přece jenom je to moje dítě ne?“

Jaké výhody a nevýhody vidíte v aktivním otcovství?

„Výhodou je určitě to, že se zapojuješ do výchovy dítěte. Když máte partnera, tak...řekl bych, že to jako pomáhá vztahu. Dva si ho udělali, dva se mají postarat. No a taky chlap má určitě co dítěti předat.

A nevýhody? Tak to bych řekl hlavně to, že to není až tak populární. Chlapi se toho asi bojí nebo co. Asi jako aby se o nich něco neříkalo. Hodně těch věcí se

taky považuje za ženskou práci, což je dost škoda, protože si nemyslím, že by to byla pravda.“

Rozhovor č. 2: Pan Kuna: 32 let, 2 děti (dcera 5 let, syn 2 roky), projektant, muž na 3leté variantě rodičovské dovolené, od roku 2016 doposud, ženatý

1. Proč jste se rozhodl/rozhodli pro tento typ čerpání rodičovské dovolené?

„My jsme se tak dopředu domluvili. Manželka byla s prvním dítětem na tři roky na rodičovské dovolené. To byla doma ráda (zamýšlí se), ale trochu se asi zároveň jako nudila. Protože práce, co dělá, jí fakt baví. Tak jako dělala i nějaký menší projekty, ale spíš bych řekl, že kdyby šla podruhé, tak to pro ni bude už dlouhý. Takže když přišla, s tím abych šel na rodičák já při druhým těhotenství, tak jsem nějak nebyl proti. Třeba i rozdíl v platu je u nás minimální, takže proč by ne? Řekl jsem, že na rodičovskou klidně půjdu já, alespoň si to vyzkouším, a kdyby mi chyběla práce, tak můžu dělat i z domova. Hlavní pro mě je, aby rodina byla spokojená. Já už se jakoby realizoval, takže teď je řada na ženě. (usmívá se)“

2. Vyšel vám váš zaměstnavatel vstříc ve vašem rozhodnutí?

„Já dělám ve firmě s jakoby mladým kolektivem. Navíc jsme celkem malá firmička, děláme jako různé projekty na zakázku nebo soukromě. Takže šéf i majitel firmy měli pochopení. Mimo to s nimi doted' udržuju pracovní kontakt, dělám jakoby to...no na čtvrt úvazku...no teda jako jestli se to dá tak říct.(škrábe se na hlavě a zamýšlí se) Já si alespoň trošku osvěžím práci, jakoby se odreaguju a kápne z toho nějaká koruna navíc.

A jako oni jsou fakt super, nejsem jediný zaměstnanec s dětmi. V kanceláři máme něco jako...no jako to...dětský koutek! (směje se) Takže u nás, abych to jako konečně shrnul, mi vyšli maximálně vstříc.“

Jakou práci dělá vaše partnerka?

„Manželka je zahradní architektka, designérka. Moc jí to baví a je šikovná. Taková jakože perlička, díky naší podobné práci jsme se poznali, protože jsme dělali na jednom projektu.“

3. Jak reagovala na vaše rozhodnutí vaše rodina a okolí?

„Nakonec v pohodě. Manželčini rodiče líp, protože byli jako rádi, že dcera bude dělat to, co jí baví a navíc k tomu budou mít druhý vnouče. (směje se) Trošku byl strach, jak to zvládnu, moje maminka napoprvé lámala rukama, jestli jsem si jistý a jestli to vůbec zvládnu. Dokonce měla i sem tam nějakou černou myšlenku,

třeba jak jako budu o to dítě pečovat, když bude nemocný? (schovává hlavu do dlaní) No co ti budu povídat, vystresovala mě jak malýho kluka. Táta ten si myslel svou a radši mlčel. Ale nakonec jsme to po dlouhých debatách tak nějak uklidnili a všichni nás podpořili. A teďka na ně jako nedám dopustit. Jsou to skvělý prarodiče a pro mě dost důležití pomocníci...lepší slovo je rádci.(usmívá se)

Okolí to přijalo super. Naši kamarádi jsou takový dost pokrokoví, takže to brali jako super krok. Dokonce mi několik kamarádů řeklo, že mi závidí. Že by taky nejradši šli na rodičovskou, jenže by se jim to asi nevyplatilo. Přijde mi to dost jako škoda. A okolí co neznám reaguje tak jakoby chladně, spíš je jim to fuk. Jako ale maminkám v parku nebo na hřišti se líbím, vypadám nejspíš mužněji. (tváří se sebevědomě a směje se)“

V jakém rodinném prostředí jste vyrůstal?

„Normální bych řekl. Jako každá rodina máme svoje podivnosti. Já teda žil v úplné rodině, v dvougeneračním bytě. My žili nahoře ve čtyřech lidech a prarodiče žili dole. Oba dva rodiče taky pracovali. Máma dělala kratší směny, aby se o nás se ségrou postarala a taky aby stihla připravit jídlo pro tátu, který dělal dvanáctky. Víc se starala tak asi máma. (zamýšlí se) Nepamatuju, že by šel táta třeba na školní schůzky nebo tak. Jako ale...zase musím říct, že při tom, kolik měl práce, se dost snažil jakoby starat. Dělali jsme s ním na zahradě, stavěl nám stan nebo mě třeba učil rybařit, i když jsem se tam děsně nudil. Jakoby starali se o nás oba dva moc pěkně v rámci jejich možností.“

4. Co si myslíte o přístupu státu k otcům na rodičovské dovolené?

„Jak k otcům, tak k maminkám nedostatečný. Já nechci znít jako nějaký naivní snílek, ale myslím, že by nás měli jakoby víc podporovat ne? Hlavně mladý rodiny jako jsme třeba my. Vezmeš si hypotéku, postavíš barák, pořídíš si dítě, a pak? Počítáš, jestli si kromě plen můžeš koupit i kafe. Jako to zase přeháním jo, ale nechápu, proč nás ten stát víc nepodpoří. Všechno co si chceme dovolit navíc, se musí počítat navíc.(rozhazuje ruce)

A tatínků by klidně mohlo být víc. Stát by je mohl víc podpořit, dát jim jakoby víc důvěry Udělat na to nějakou reklamu. Všude se hlásí jak rovnost a feministky chtějí úplnou rovnoprávnost, tak jako proč jim to nedopřejeme? Mám hned několik zájemců, jen by stát musel zařídit zvýšení platů. Ale stejně bude zase spousta chytráků, kterým se to nebude líbit. (mluví opovržlivě a se zvýšeným hlasem)“

5. Jak byste popsal sebe a svoji roli v rodině?

„Popsal bych se jako táta od rodiny, kterého hrozně baví jeho práce, ale zároveň miluje práci pro rodinu. Svoji ženu miluju, takže mi přijde fér, abych byl doma teď já. Taky chci být její oporou a pomáhat jí. Ona mi taky pomáhá, když přijde domů. A vlastně...ono mě to jakoby fakt baví. Obě děti mě každý den překvapí něčím novým a mně to dělá radost, že můžu být u toho.(tváří se pyšně)

Ale zase jako nechci, abych pro všechny byl jen fotr. Chci být i dobrý pracovník, manžel, kamarád, nebo třeba... expert na lízaný mariáš.(směje se)“

6. Jaké je u vás rozdělení prací v rodině?

„Snažím se dělat všechno, co bych měl. Děláám snídane, vařím, zahradničím, uklízím. Snažím se to všechno stihnout dřív, než žena přijde z práce. Zjistil jsem, že pokud něco neudělám, tak má pořád tendenci to dodělat za mně nebo to po mě předělávat. A já chci, aby si taky trochu odpočala a měli jsme čas na děti, trávit čas jako rodina.

Myslíte si, že muž je stejně schopný v péči o děti a domácnost jako žena?

Rozhodně! (přikyvuje hlavou) Jen si musí věřit a spolknout takovou tu chlapeckou ješitnost. Je to jako...jako...no jako se třeba zeptat na cestu. Málokterý chlap to udělá, protože nechce žádat o pomoc, ale pokud už to uděláte, tak to obohatí vás. Já se taky musel ptát, jak funguje pračka...a to mám vysokou školu. (směje se)“

Jak vypadá váš běžný všední den?

„Tak okolo osmé vstaneme, nasnídáme se, oblečeme, vyčistíme zoubky, sbalíme věci do školky a jdeme tam odvést dceru. Máme to kousek, takže si uděláme fajn procházku. Když malou odevzdáme, vezmeme to na nákup rohlíků a věci na oběd. Někdy se stihneme i zastavit třeba u rybníka, je tam i hřiště a hlavně kachny. (směje se) Jindy se doma dáme do úklidu, připravíme svačiny a oběd, hrajeme si. Po obědě je čas na spánek, protože malý je jinak děsně podrážděný. (protáčí oči) Okolo druhý jdeme zase do školky vyzvednout si holku. Doma si dá svačinu a pak si jdeme buď hrát, nebo jí odvedu ke kamarádce. Okolo půl čtvrtý přijde manželka, pohraje si s dětmi, zkontroluje, co jsem udělal nebo neudělal. (směje se) Dvakrát týdně chodíme v pět s dětmi na cvičení. Pak večere. V sedm koupeme a v osm děti ukládáme spát. To je asi tak zhruba vše. (podpírá si bradu a přemýšlí, jestli něco nezapomněl)“

Liší se nějak program na víkend a všední dny?

„Víkendy trávíme všichni spolu. Záleží na počasí. Koukáme na pohádku, hrajeme si, chodíme na procházky. Jako někdy spolu zase jen tak lenošíme a mazlíme se. Taky jezdíme za babičkami. Chodíme se koukat třeba i do lesa na zvířata, to má velký úspěch, hlavně teď v zimě. Pokud je ve městě třeba jakoby výstava vhodná pro děti, tak jdeme i tam. Snažíme se to udělat jako nepracovní, rodinný čas jestli rozumíš.“

7. Jaké domácí práce vykonáváte?

„Asi všechno. Vařím denně nebo obden. Ženě připravuju svačiny do práce, ne vždy má čas jít na oběd. Uklízím, to zahrnuje vysávání i vytírání, utírání prachu. Zalévám kytky. Peru prádlo a žehlím. Žehlení ale fakt nemám rád, takže žehlím tak maximálně košile. Můj největší a jako asi i životní výkon byla příprava masky pro princeznu na maškarní ve školce.“

Pomáhal vám někdo s péčí o dítě a domácnost?

„No...manželka se mě snažila zezачátku dost usměrňovat a než šla do práce, byly nácviky. No a pak to šlo jako na ostro. (směje se) Nevím kdo byl víc nervózní. Ale když tak byla pořád na telefonu, stejně tak babičky. Ty někdy něco uvařily, upekly, na návštěvě zkontrolovaly stav domácnosti i dětí, aby v případě potřeba jako zasáhly. (vrtí hlavou) Tak jako jo, s vařením jsem pomoc potřeboval, stejně tak jsem potřeboval psát seznamy prací. (směje se)“

Kolik přibližně trávíte času péčí o děti a domácnost?

„S dětmi trávím různě času. Syn potřebuje větší časovou dotaci než starší dcera, takže celkem to tipuju na... asi 7-8 hodin. A uklízení většinou dělám při péči o děti, takže bych klidně tipnul, že tak 2 hodiny tomu věnuju, ale jako hodinu tak vařím. Radši se věnuju dětem, než abych dělal uklízečku. (směje se) Ale zase jako když žena přijde domů, tak mi samozřejmě se vším pomáhá a zapojuje se. Nechce, abych to dělal sám. Má asi určitý pocit viny.“

8. Kolik času trávíte s dětmi?

„Jako asi tak těch (dlouho přemýšlí)... no asi těch 8 hodin se synem, protože ten potřebuje péči nonstop, ale zase si dává 2x denně siestu. A s dcerou tak (přemýšlí) 5 hodin, protože ta už má ty předškolní kroužky a tak. Ale je to hodně individuální. Ten odhad u syna je, když jsme fakt spolu.“

Jaké podnikáte s dětmi společné aktivity?

„Snažíme se co nejvíc. Když je žena v práci, tak chodíme do parku nebo na dětské hřiště. Dcera chodí do školky, takže když jí vyzvednu, jdeme na procházku, hrajeme si. Ona si moc ráda vybarvuje a maluje, takže to máme jako rodinnou aktivitu. Teďka jsme byli i asi 2x bobovat, ale zničenej sem byl víc já než ty děti. (chytá se za čelo) Synovi jsou dva, takže všechno zkouší, všude leze. Snažím se ho nějak zabavit, takže jsem je oba přihlásil na hodiny cvičení pro děti, chodíme tam 2x týdně, ale to jsem na začátku nevěděl, že i rodiče se můžou zapojit. (protáčí oči) Ale jako dáváme to.

A když jsme doma všichni, tak chodíme na společné procházky, ke známým a rodině, za kamarády dětí, na takový ty společenské události. Jo a občas se snažíme jezdit na výlety, ty jsou u nás celkem jako populární. I když tu naší malou slečnu rychle bolí nožičky. (usmívá se a krčí rameny)“

Zvládáte s dítětem/ dětmi skloubit nějaké své zájmy?

„Snažím se a zatím velmi zdatně. Řekl bych, že my chlapi, máme jednu obrovskou...jakoby výhodu. Snažíme si věci co nejvíc usnadnit. (směje se) Svým zájmům se věnuju, když se má o děti kdo postarat, nebo klidně vezmu syna do nosítka a jdeme spolu. Práce na projektech se dá dělat, i když děti spí a v kanceláři máme ten tzv. dětský koutek. A jako já nemám problém občas, upozorňuji, že občas (zvedá ukazováček), to naše dítě šoupnout k babičce. Prostě touha po zábavě je občas větší. (směje se a krčí ramen)“

Jak byste charakterizoval vztah se svými dětmi?

„Skvělý. Jsem pyšný na to, že se mi povedlo vybudovat vztah, kdy mě děti mají rádi. Jsem rád, že se na ně můžu koukat, jak rostou a jsem jim nablízku tolik času, kolik to jde. Jsou to moje děti a já se chtěl podílet na výchově a to se mi zatím povedlo. Každý den mě něčím pobaví i naštvou, ale zvládáme to dobře. Řekl bych, že jsou spokojený. (tváří se pyšně i nostalgicky)“

Co si představujete pod pojmem aktivní otcovství?

„Tatínka, který se snaží zapojovat do výchovy dítěte. Zajímá se o něj, stará se o něj, umí mu vyměnit plenku a ví, který krém patří na co. (protahuje si prsty) Jsou to takový ti moderní tatínkové, co už nechtějí být jen v práci a dělat dítěti jen finanční podporu.“

Jaké výhody a nevýhody vidíte v aktivním otcovství?

„Podle mě to má hlavně výhody ne? Vždyť pro ty děti je to dobrý, partnerky musí být taky rády, že jim má kdo pomáhat a můžou tak vypustit. A jako je to dítě obou, takže by se o to dítě i oba měli starat. A podle článků co jsem četl, to pomáhá i jakoby s rovnoprávností. A to je podle mě skvělý.

Nevýhody vidím asi v tom, že je to pořád málo známý. (krčí čelo) Možná i to, že někteří lidi na vás můžou koukat jakoby divně. Jako že jste zženštilí nebo tak. Jo a taky že někteří chlapi to můžou brát až moc vážně. A z toho nemusí být jejich ženy nadšený, jako že se jim moc motají do jejich práce. Pokud je to ještě proti ženě vůli, tak je to konec. (směje se)“

Rozhovor č. 3: Pan Vydra: 36 let, 3 děti (synové; 8,6 a tři roky), vedoucí směny v truhlářské firmě, žena na 3leté variantě rodičovské dovolené, od roku 2015 doposud, ženatý

1. Proč jste se rozhodl/rozhodli pro tento typ čerpání rodičovské dovolené?

„No to bylo jasně daný už dopředu, že manželka bude na rodičovské. U nás se vůbec neřešila nějaká jiná možnost. Oba dva zastáváme jakoby tradiční formu rodiny. Navíc nám by se to ani nevyplatilo. Vydělávám víc, takže nepřipadalo v úvahu, že bych byl doma. Asi bych to ani nezvládnul. A tři roky jsme vybrali u všech našich dětí, přijde nám to akorát. (odkašlává si)“

2. Vyšel vám váš zaměstnavatel vstříc ve vašem rozhodnutí?

„Mě to vůbec nijak neomezilo, takže jsme vůbec nic řešit nemuseli. Manželka zase nejdřív oznámila těhotenství, no a pak přinesla papír na rodičovskou. Od té doby měla volno. Vlastně s tím jako nikdo neměl problém. (sahá si na tvář)“

Jakou práci dělá vaše partnerka?

„Žena dělá účetní. Vlastně to dělala už v době, co jsme se potkali.“

3. Jak reagovala na vaše rozhodnutí vaše rodina a okolí?

„Myslím, že úplně normálně. Přece jen u nás na vesnici je teďka každá třetí ženská na rodičovský. (usmívá se a škrabe se na krku) Rodiče byli rádi, že budou mít další vnouče a bude o něj dobře postaráno. Manželka je přece jen už jako zkušená a myslím, že jí ta péče o děti i rodinu jde. Rodinný známý byli taky rádi, že nás bude víc. Ehm neřekl bych, že jako někoho napadlo, že bychom se rozhodli jinak. Protože silně pochybuju, že si mě někdo dokáže představit doma s dětmi.“

V jakém rodinném prostředí jste vyrůstal?

„Já jsem teda ze tří dětí. Rodiče jsou doted'ka spolu. Máma dělala sestru u nás na obvodě. Táta dělal zedníka. Táta dělal dlouho a taky hodně. Doma dělal pak okolo baráku nebo na zahradě. Byl pořád to...jak bych to jako řekl...pořád v záprahu. Maminka nás po práci taky vyzvedávala ve škole. Dělala s námi třeba úkoly a takový ty věci. Byla námi dost vytížená. Táta byl takový ten přísný, když se něco stalo, jako třeba ve škole. Tak nastupoval táta. Ale takový ty menší problémy řešila mamka. Ta na nás byla vždycky hodná. (melancholicky se usmívá)“

4. Co si myslíte o přístupu státu k otcům na rodičovské dovolené?

„O tom já moc nevím. (škrabe si tvář) Ale není to moc častý ne? Spíš je to taková rarita. Jako já snad neznám nikoho ve svém okolí, kdo by šel na rodičovskou dovolenou místo manželky. Ani si nemyslím, že by to stát nějak extra podporoval, když už, tak to bude asi stejný jako pro matky.

Ale jako kdybych měl mluvit za nás, tak my si nemůžeme moc stěžovat. Teda...ehm...samozřejmě by bylo fajn, kdyby nám přidali nějaký peníze.“

5. Jak byste popsal sebe a svojí roli v rodině?

„Tak kromě toho že jsem táta, tak jsem i živitel rodiny. Chci, aby mohli mít všechno, co chtějí. Dělán i takový ty práce kolem zahrady, baráku. Je toho hodně. Bohužel mi to žere hrozně času, co bych mohl věnovat rodině, to jako jo. Ale nedá se nic dělat. Tak se snažím víc věnovat starším klukům, protože začali dělat sporty. Takže se jim snažím dělat partáka. (pyšně se usmívá)“

6. Jaké je u vás rozdělení prací v rodině?

„Já dělám spíš ty manuální práce, jako že třeba opravím zásuvku, dveře a tak. Taky udržuju v chodu auto. Pak někdo musí topit, protože máme to...no kotel na tuhá paliva. Mimo to se starám i o zazimování domu a zahradu. Nejsem zrovna typ jakoby na uklízení. Vařit umím tak z nouze a dětem bych to asi nedal. To už si radši dojdou do hospody na oběd. (směje se) Na ty věci okolo uklízení, vaření a starosti o děti je tu moje žena. Ta tomu rozumí a má v tom ten...přehled. Já bych jí v tom spíš dělal bordel. Ale když mě požádá, pomůžu jí, co můžu.“

Myslíte si, že muž je stejně schopný v péči o děti a domácnost jako žena?

„Jako některý asi jo. Ale já nejsem ten případ. (směje se) A neznám moc kamarádů co to zvládají. Ale hodně jich vaří, to musím uznat. (krčí rameny) Já na to prostě moc nejsem. Jak naše děti tak i domácnost, je v lepší péči mojí ženy. (usmívá se)“

Jak vypadá váš běžný všední den?

„Vstanu, dám si kafe, jdu do práce, tam se najím a dělám buď 8, nebo 12 hodin. Záleží, jaký je týden. Když přijedu domů, tak se najím a kouknu na televizi. Potřebuju trochu vypnout. Koukám i s dětmi. Zahraju si s nimi někdy stolní hru nebo si prohlížíme knížku. Když dělám na zahradě nebo jsem ve skleníku, tak jdou kluci občas se mnou. U nejstaršího kontroluju známky. No a večer se najíme...teda dost často jíme zvlášť, protože máme každý jiný režim. No a večery trávíme v obýváku, než jdou kluci spát.“

Liší se nějak program na víkend a všední dny?

„To je podle práce. Celkem často jezdíme k příbuzným. Někteří už taky potřebují pomoc. Pak taky sem tam nakoupit, to děláme tak jednou za 14 dní. (zamýšlí se) Když je nálada, tak se vydáme i na výlet nebo procházku, ale jako vyjet někam v pěti lidech, z toho se třemi dětmi, je docela masakr. (protáčí oči) A oni z toho ani moc nadšený nejsou. Kluci mají i zápasy v házené a fotbale, takže na to se chodíme koukat, pokud je to doma nebo v okolí.“

7. Jaké domácí práce vykonáváte?

„Občas umyju nádobí, když je myčka plná. Mojí hlavní zálibou je zahrada a manuální práce. Když se potřebuje něco opravit nebo předělat něco v domě, udělám to sám...teda nemusíme volat nikoho cizího. A taky...mhh...když mě manželka o něco požádá, tak jí pomůžu. Jako umýt okna, vynesu odpadky a tak“.

Pomáhal vám někdo s péčí o dítě a domácnost?

„Babičky občas pomohly. Když přijedeme na návštěvu, vždy něco dostaneme. Děti pohlídají, když chceme mít trochu klidu. Bez pomoci prarodičů nebo občasné pomoci sourozenců a jejich rodin s hlídáním, bychom se jen tak někam nepodívali. A hlavně bychom neměli tři děti. (směje se)“

Kolik přibližně trávíte času péčí o děti a domácnost?

„To jsi mě docela zaskočila. Péče o děti bude tak hodinu? Abych nekecal. A o domácnost...to budou tak 1 až 4 hodiny, zase záleží na dnu a době. A taky podle toho co se musí udělat. Třeba stříhání stromů ti zabere hodinu a další dvě minimálně úklid.“

8. Kolik času trávíte s dětmi?

„Moc času to popravdě není. Ve všední den je to tak...(zamýšlí se) asi 2 hodiny? Jsem dlouho v práci, doma se najím, jdu dělat něco pro rodinu, na kluky moc času jako nemám no. O víkendu je to tak 5 hodin, když mi pomáhají, když dělám věci okolo baráku, nebo jedeme na zápas. Víc času pokud jedeme na výlet nebo k příbuzným.“

Jaké podnikáte s dětmi společné aktivity?

„Koukáme spolu na filmy, hraje deskové hry. Se staršími kluky chodíme do sportovních kroužků. Oba dělají házenou a fotbal, takže jim chodím i fandit nebo je vozím třeba na zápasy. Pomáhají mi i s těmi věcmi kolem baráku a auta. Třeba uklízet větve. Baví je jezdit v kolečku a tak. Jsou šikovní, tak je nechávám

pomáhat, zkoušet a vytvářet. Nejstarší třeba sám shrabe listí. Na mladšího musím dohlížet a taky to po něm musím často předělávat.

Nejmladší zatím cupitá okolo a chce se do všeho zapojovat, ale musí mít neustálý dohled. Třeba aby se mu jako něco nestalo.“

Zvládáte s dítětem/ dětmi skloubit nějaké své zájmy?

„Myslím, že je dost důležitý si zachovat svoje zájmy. Takže to zvládám a čas si na to snažím udělat. (usmívá se) Jednou týdně chodím hrát fotbal a chodím koukat s kamarády na utkání ať už v televizi nebo naživo. Já tím fotbalem žiju no. (směje se) Taky dělám truhlářinu, co mě baví, občas dělám pro známé zakázky nebo jen takový hračky ze dřeva. Ještě pěstuju kaktusy, těm se věnuju celoročně... mám je ve skleníku a jsem na ně fakt pyšný. (spokojeně se usmívá se založenýma rukama)“

Jak byste charakterizoval vztah se svými dětmi?

„Rád bych se jim víc věnoval, kdybych na to měl čas, ale bohužel to tak úplně nejde. Ale snažím se s nimi vycházet co nejlépe. Jako...nechci, aby to znělo nějak blbě nebo tak...ale lepší vztah mám s těmi staršími. Mám je rád všechny stejně, to jako jo, ale ten nejmladší je víc závislý na manželce. Pro mě ještě není, jak to říct (zamýšlí se)...není ještě tolik akční a je malý. Nemůže dělat všechno, co dělám s jeho bratry. Ale jako ne, že bych ho měl miň rád.“

9. Co si představujete pod pojmem aktivní otcovství?

„To jsou takový tátové, co se snaží být víc aktivní. (hraje si s rukama) Jako že se víc zapojují do výchovy, pomáhají manželkám nebo přebírají její práci? Nebo jsou s dětmi dokonce doma. Chodí s dětmi na kroužky, na třídní schůzky a tak. Prostě chtějí být víc v životě svých dětí.“

Jaké výhody a nevýhody vidíte v aktivním otcovství?

„To je těžký. Teda já si myslím, že je to fajn. Protože všichni chceme být jako...ehm...lepšími otci. Dát dětem lepší budoucnost a mít s nimi super vztah. (tváří se smutně) Ale nejsem si úplně jistý...jako jestli se to dá úplně skloubit dohromady. Protože...víš jako...teda, když chceš rodinu zabezpečit pořádně finančně, tak ti nezbyvá moc času kontrolovat dětem žakovský. (hraje si s rukama)“

9 Diskuze

V mé bakalářské práci se zabývám tématem problematiky otců na rodičovské dovolené. Zaměřila jsem se především na to, jak muži vnímají otcovskou roli. V České republice není fenomén otců na rodičovské dovolené tak populární, jako v některých zemích světa. Například ve Skandinávii pobíralo rodičovskou dovolenou 27,9% otců. (The local.com, 2018) Oproti tomu se množství otců čerpající rodičovskou dovolenou v České republice pohybuje okolo 1-2 % z celkových pobíratelů rodičovského příspěvku. (Habáň, 2014, str. 1). Tato problematika mě zajímala z různých úhlů pohledu, proto vybraní respondenti pro rozhovor mají různé příběhy a důvody k výběru daného typu rodičovské dovolené. Vybrala jsem dva otce na rodičovské dovolené a jednoho otce pracujícího na plný úvazek s manželkou na rodičovské dovolené V této diskuzi shrnuji získané výsledky svého kvalitativního výzkumu, porovnávám je s dalšími výzkumy a na konci uvádím výstup své práce.

Pro splnění dílčích cílů byly vypracovány výzkumné otázky, které mi měly pomoci k hlubšímu pochopení rozhodnutí a fungování života vybraných rodin. Jako první jsem zvolila otázku, Proč jste se rozhodl/rozhodli pro tento typ čerpání rodičovské dovolené? Tato otázka je stěžejní pro úvod, protože díky ní zjišťujeme situaci v rodině a důvod tohoto rozhodnutí u partnerů. U každého z dotázaných mužů je jiný důvod k pobírání daného typu rodičovské dovolené. U prvního z respondentů, pana Ježka, bylo důvodem k pobírání rodičovské dovolené rozhodnutí soudu, kdy byl jeho syn svěřen do výhradní péče otce, tedy jeho. Synův nízký věk v době vynesení rozsudku neumožňoval jinou variantu než odchod otce na rodičovskou dovolenou. Naopak dcera byla svěřena do výhradní péče matky. Matka svého syna nevidá, stejně tak otec se nevidá s dcerou. Pan Ježek byl tedy k odchodu na rodičovskou dovolenou donucen okolnostmi i právní mocí. Rozdělení dvojčat v tak nízkém věku, je pro obě děti velmi psychicky náročné. Podle Nancy Segalové, která prováděla výzkumy u separovaných dvojčat, měly děti neustálý pocit strádání. V dětství se u jednotlivých dvojčat projevovaly pocity stesku a úzkosti. Ve většině případů měly problémy se soustředěním, se školním prospěchem a byly považovány za problémové. Dále se zkoumaná, separovaná dvojčata v dospělosti rozhodla vyhledat další příbuzné na základě genetických testů. V dospělosti měla také až překvapivě společných věcí.

Například si byla velmi podobná povahově, měla stejná jména u zvířat či měla ráda stejné značky potravin. (Cambridge.org, 2012)

Opakem je pan Kuna, který se rozhodl dobrovolně. Na rodičovskou dovolenou odešel po konzultaci s manželkou, která si přála zůstat po druhém porodu a šestinedělí aktivní v práci. Jednalo se o partnerskou spolupráci a rozhodnutí. Ekonomická situace rodiny zde nehrála roli kvůli nízkému rozdílu v platech partnerů. Naopak u pana Vydry bylo hlavním důvodem k využití rodičovské dovolené ženou právě ekonomická situace a genderový stereotyp. Tím potvrzují, že ekonomická situace je jeden z hlavních důvodů nízké účasti otců na rodičovské dovolené. V České republice stále funguje segregace trhu práce, kdy muži mají vyšší platy než ženy i přes vykonávání stejné práce (Eurostat, 2016, str. 1). Každá rodina, tedy měla jiný důvod pro výběr rodičovské dovolené a při jejím výběru byla i v jiné životní situaci. Nelze zde tedy jednoznačně říct, co vede otce k pobírání rodičovské dovolené.

V další výzkumné otázce mě zajímalo, zdali vyšel zaměstnavatel otcům vstříc při jejich rozhodnutí. Všichni otcové odpověděli kladně. Pan Ježek i pan Kuna mají zaměstnavatele mužského pohlaví, který jim vyšel vstříc a s jejich odchodem na rodičovskou dovolenou neměl podle dotazovaných sebemenší problém. V rodině pana Vydry pobírá rodičovskou dovolenou manželka, jeho zaměstnavatel jeho odchod z pracovního prostředí řešit nemusel. Zaměstnavatel jeho ženy jí vyšel vstříc bez problémů. Lze tedy říci, že u vybraných subjektů byla volba odchodu na rodičovskou dovolenou zaměstnavatelem podpořena bez rozdílu pohlaví.

V následné výzkumné otázce Jak reagovala na vaše rozhodnutí vaše rodina a okolí?, se odpovědi respondentů na otázku lišily. Z rozhovorů vyplynulo, že otcové pobírající rodičovskou dovolenou se setkávali s obavami rodiny. Podle odpovědí se jednalo především o obavy spojené s péčí o dítě. Především matky respondentů projevíly lehkou nedůvěru ohledně schopností svých synů v oblasti péče o dítě i domácnost. Nakonec své syny ale plně podpořily a často vypomáhaly s domácností. Naopak v blízkém okolí se otcové na rodičovské dovolené setkávali s kladnými ohlasy. Oceňovaly je jak ženy, které považovaly otce za přitažlivější, tak muži, kteří obdivovali, jak otec zvládá veškeré povinnosti a činnosti. Ovšem například ženy muže více chválí a někdy mají dokonce pocit, že jejich práci dělají lépe než ony samy. Podle Lorberta se jedná o jev, kdy dochází k různému ocenění

žen i mužů za stejnou práci. Jedná se o „*nestejné hodnocení stejného chování v závislosti na genderu*“. Neboť zatímco u žen jsou podle genderu pečovatelské schopnosti brány jako samozřejmost, u mužů se jedná o přidanou kvalitu. (Lorber in Maříková, 2011, str. 55-56). U rodiny pana Vydry, kde se jedná o tradiční uspořádání rodiny, přistupovala rodina i okolí k jejich rozhodnutí bez většího vzrušení, pouze se těšili na nový přírůstek. Podle samotného respondenta bylo jejich rozhodnutí očekávatelné. Pro tuto výzkumnou otázku jsem zvolila ještě otázku doplňující. V té mě zajímalo, v jakém prostředí muži vyrůstali a zdali zde bude jistá souvislost mezi rodinným prostředím a pobíráním RD. Všichni tři respondenti však vyrůstali, až na malé odchylky, v podobném rodinném prostředí. Jednalo se o tradiční uspořádání rodiny, kdy matka je hlavní pečovatelkou a vychovatelkou dětí, zatímco otec zastupuje roli živitele rodiny. Oba dva rodiče přitom byli ekonomicky aktivní. Muži také sdělili, že jejich otcové trávili většinu času prací a na ně měli málo času.

Dalším tématem, na kterém se všichni tři tatínkové téměř shodli, byla otázka podpory otců na rodičovské dovolené ze strany státu. Podmínky pro pobírání rodičovské dovolené jsou pro muže i ženy stejné. (Zákon č.117/1995 Sb. Zákon o státní sociální podpoře) Touto problematikou se podrobně zabývám v druhé kapitole teoretické části Legislativa rodičovské dovolené pro muže. Všichni muži se však shodli, že by ocenili vyšší příspěvky od státu. Otcové na rodičovské dovolené by totožně ocenili vyšší podporu rodiny ze strany státu a zjednodušení získávání státních příspěvků. Pan Kuna by podle svých slov ocenil zvýšení platu žen a tedy vyrovnání platů. Podle něj se jedná o vhodný krok k úplné rovnoprávnosti. Jak již bylo zmíněno, rozdíl v platech je jedním z hlavních důvodů, proč jsou hlavním pobíratelem rodičovské dovolené ženy. (Eurostat, 2016, str. 1).

Jedním z dílčích cílů bylo zjistit vnímání sebe sama u mužů. K tomu jsem využila výzkumnou otázku Jak byste popsal sebe a svoji roli v rodině? Shodu jsem našla ve vnímání otcovské role. Všichni tatínkové se vnímají v první řadě právě jako otcové. Muži se také shodují, že mají velké množství sociálních rolí, které zastávají. Pan Ježek, samoživitel, i pan Vydra se považují také za živitele rodiny. U pana Kuny je živitelem momentálně pracující ženy/matka, jedná se zde o tzv. reverzní uspořádání rodiny. Tedy příjem matky je více než polovina příjmu rodiny. (Maříková, 2011, str. 38) Pan Ježek se jako samoživitel snaží rozdělit čas

mezi syna a práci, pan Kuna má díky probíhající rodičovské dovolené čas na to se plně věnovat dětem i domácnosti, zatímco pan Vydra se věnuje především práci, aby finančně zabezpečil rodinu. O děti se v době jeho nepřítomnosti stará manželka. Z toho vyplývá, že muži na rodičovské dovolené se snaží více zapojit do výchovy dětí a svoji roli otce berou více aktivně. Tento fakt je patrný i na odpovědích. Muži na rodičovské dovolené mají blíže k aktivnímu rodičovství, což může být pravděpodobný následek dostatku času, který můžou nebo mohli trávit s potomky.

Pro vnímání role pro mne bylo důležité zjistit i rozdělení prací v rodině respondentů. Na tuto výzkumnou otázku navazuje otázka, jaké vykonávají muži domácí práce. Muži na rodičovské dovolené mají podobné rozdělení domácích prací. I přes mírně odlišné podmínky (pan Ježek je samoživitel) oba dva uvádějí, že se snaží dělat veškeré práce, které se od nich očekávají ve spojení s rodičovskou dovolenou. Jejich repertoár prací je velmi široký a zastávají i typicky „ženské“ práce. Oba uvádějí, že např. vaří, perou, žehlí či uklízejí byt. Pan Ježek však vykonává práce sám, zatímco panu Kunovi pomáhá po příchodu z práce manželka. U pana Vydry je jasně zřetelné klasické rozdělení prací. Zatímco on vykonává spíše technické, mužské práce, jeho žena se zaměřuje na chod domácnosti a péči o děti. Pan Vydra uvádí mezi jeho práce péči o zahradu, o kaktusy či podporu synů ve sportovních aktivitách. Také se stará o technický chod domu a zahrady. Tento model dělby práce odpovídá i výsledkům amerického výzkumu z roku 2015. V tomto výzkumu zaměřeném na dělbu práce mezi mužem a ženou vyplývá, že z domácích prací muži tráví nejvíce času péčí o zahradu, technický stav domu a jeho vzhled. Tím tráví muži dvakrát více času než ženy. Naopak minimum času tráví prádlem, úklidem kuchyně a nádobí. (Bureau of Labor Statistics, 2016) V České republice byl poslední výzkum na toto téma vytvořen v roce 2015 výzkumem Proměny české společnosti. Čeští muži obecně tráví domácími pracemi cca 2 hodiny. Ti na rodičovské dovolené okolo 2 hodin a 39 minut. Pracující na plný úvazek pouze 1 hodinu a 28 minut. Dominantou mužů jsou opravy a údržba, na druhém místě nákupy a pochůzky. Nádobí myje méně než 4 z deseti mužů. (promenyceskespolecnosti.cz, 2016) V mém výzkumu tatínkové na rodičovské dovolené uvádějí, že domácnosti věnují asi tak 1-2 hodiny denně, pracující otec s partnerkou na rodičovské dovolené odpověděl, že v závislosti na dnech a denní době tráví domácími pracemi 1-4 hodiny.

Otcové také kladně odpovídali na otázku, jestli je muž schopný zajistit chod domácnosti stejně jako žena. Podle nich jsou muži stejně schopní, pouze musí chtít.

Mladé rodiny měly ve všech třech případech výpomoc s chodem domácnosti. V českých rodinách není typické, aby se do chodu rodiny zapojila cizí osoba zvenčí. Naopak častá je výpomoc rodinného příslušníka, nejčastěji prarodičů. (Tomešová Bartáková, 2009, str. 92) Dotázaní tatínkové potvrdili, že jim často vypomáhaly matky či tchýně, bez ohledu na to, který rodič pobírá rodičovskou dovolenou. Zmiňovali především výpomoc s vařením, s péčí o dítě a jeho hlídáním.

Poslední výzkumná otázka se týkala trávení času s dětmi a vztahu mezi otcem a dětmi. U obecné populace mužského pohlaví zabírá péče o děti cca 31 minut ve všední den a 41 minut víkendu. Muž zaměstnaný na plný úvazek s partnerkou v domácnosti věnuje péči o děti přibližně hodinu a 25 minut. U rodičů na rodičovské dovolené jsou dostupné výsledky pouze u žen a to z důvodu malého množství mužů na rodičovské dovolené. Ženy na mateřské nebo rodičovské dovolené tráví péčí o dítě v průměru 6-7 hodin. (promenyceskespolecnosti.cz, 2016)

Při porovnání výsledků z rozhovorů zjistíme, že pracující otec, samoživitel tráví podle svých slov se synem cca 4 hodiny denně ve všední dny, o víkendu to odhaduje na 6-7 hodin. Časová dotace je tedy v porovnání s výzkumem ve shodě. Otec na rodičovské dovolené uvádí 8 hodin s mladším synem a 5 hodin s mladší dcerou, v porovnání s průměrnou ženou na rodičovské dovolené se tedy opět jedná o nadprůměrnou časovou dotaci. Oba dva muži, kteří pobírali/pobírají rodičovskou dovolenou jsou vysoko nad průměrem z výzkumu. Naopak dotazovaný zaměstnaný muž odhaduje, že dětem věnuje cca 2 hodiny, je tedy 35 minut nad výzkumným průměrem z roku 2016. Je ovšem důležité nezapomenout, že muži podhodnocují ženskou práci a nadhodnocují svoji. (Tomešová Bartáková, 2009, str. 84) Zodpovězené časy věnované péči o dítě proto nemusí být faktické. Pokud bychom brali časy jako plně relevantní, můžeme říct, že dotázaní muži tráví péčí o děti více než průměrný muž.

Otce lze tedy brát jako plnohodnotného rodiče, který je plně schopný se o dítě postarat. Pro dobrý a přirozený vývoj dítěte je podstatná přítomnost obou rodičů. Do půl roku věku dítě nerozlišuje mezi pečujícími osobami. Utišit se

nechá od kohokoliv, kdo se projevuje láskyplně. Během 6. až 12. měsíce života si dítě vytváří speciální vztah k pečující osobě. Pevný, láskyplný, vřelý a nepřetržitý vztah s matkou (resp. pečující osobou) je velmi důležitý pro dobrý psychický stav dítěte. Jeden z prvních podporovatelů pevného vztahu s matkou (respektive pečující osobou) byl John Bowlby. Ten se specializoval na vztah matka- dítě, ale také uvádí, že matku může nahradit i plně pečující osoba. Stále však nesmíme zapomínat na důležitost obou rodičů a jejich rolí. U matky se může vyvinout také separační úzkost, pokud je bez svého potomka. Je u ní přece jen vyvinutá silnější vazba k dítěti, neboť jejich spojení začíná už během prenatálního období. U ženy se také po porodu vyplavuje velké množství hormonu oxytocinu, který pomáhá budovat vztah matky a dítěte. Separační úzkost je velmi stresující jak pro matku, tak dítě. V této situaci není vhodné, aby se žena nárazově vrátila do práce, aby si postupně si zvykala na nepřítomnost dítěte. (Bowlby, 2010, str. 300-330)

Rodiče by si měli být ve vztahu rovnocenní a volba rodiče, který zůstane doma, by měli uskutečnit po vzájemné domluvě. Pro dítě je důležité, aby rodiče byli spokojení a bez napětí.

Jako poslední dílčí cíl jsem si zadala vypracování edukačního letáku s názvem *Otec na rodičovské dovolené*, který přikládám jako přílohu. Tento leták by měl pomoci zvýšit povědomí mužské veřejnosti o pobírání rodičovské dovolené a také informovat o tom, jak si vůbec o rodičovskou dovolenou zažádat. Prostřednictvím letáku se snažím stručně a jednoduše informovat otce o legislativě rodičovské dovolené pro muže, výhodách aktivního otcovství, co je potřeba k vyřízení žádosti o rodičovskou dovolenou na příslušných úřadech a na jakých internetových stránkách mohou nalézt informace. Tento leták by mohl být umístěn do sociálních, rodinných či občanských center. Také by mohl být zaslán Lize otevřených mužů nebo vládní organizaci To je rovnost. Obě dvě organizace podporují aktivní otcovství a muže na rodičovské dovolené, pro které by mohly leták využít. Práce i leták by mohly sloužit jako podpůrný materiál pro zdravotníky a sociální pracovníky, kteří se s tímto fenoménem setkají, ale nemají o něm informace.

Během vypracování obou částí práce jsem se setkala s velkým množstvím reakcí na muže na RD. Většina byla vesměs pozitivních, ale setkala jsem se i s radikálními postoji. Dostala jsem však i možnost spolupracovat na rozhovorech se třemi skvělými muži, kteří dělají vše pro svoje rodiny a byli

ochotní se mnou spolupracovat. Díky nim jsem mohla nahlédnout do života tří rodin a udělat si názor na jejich každodenní život. V praktické části práce se mi podařilo splnit hlavní cíl i veškeré dílčí cíle a výzkumné otázky. Doufám, že má práce bude v budoucnu přínosná a pomůže lidem hledající informace na dané téma.

10 Závěr

Otec na rodičovské dovolené je v České republice poměrně nový a vzácný fenomén. Díky tomu má jak laická, tak i odborná veřejnost nedostatečné množství informací o problematice otců na rodičovské dovolené. Teoretická část této bakalářské práce obsahuje vývoj otcovské role napříč historií. V této kapitole se také zaměřuji na otcovství za zvláštních podmínek, jako je homosexualita nebo rozvod. V následující kapitole se zaměřuji na legislativu mateřské, otcovské a rodičovské dovolené. V další kapitole nahlížím a rozdílnou výchovu chlapců a dcer. Uvádí důležitost přítomnosti otcovské role pro správný vývoj dítěte. Práce porovnává role muže a ženy. A také jak gender ovlivňuje vnímání jednotlivých rolí a prací. Poslední kapitoly se věnují situaci v zahraničí a situaci v České republice.

Praktická část je zpracována za pomoci tří rozhovorů. Subjekty byli tři tatínkové, z toho dva pobírají/pobírali rodičovskou dovolenou a jeden je pracující otec. Za pomoci výzkumných a doplňujících otázek se snažím nahlédnout hlouběji do fungování jejich života, zjistit jak vnímají svojí roli ve společnosti a kolik času tráví péčí o rodinu. V průběhu rozhovoru jsem zapisovala i fyzické reakce mužů, abych získala ucelenější pohled na jednotlivé odpovědi. Veškeré informace získané v rozhovoru hodnotím a dále zpracovávám v kapitole Diskuze, kde jsem uvedla i plánovaný výstup mé praxe.

Podle poznatků z teoretické a praktické části je otec plnohodnotným rodičem, který je pro zdravý vývoj dítěte stejně důležitý jako matka. Zatím se jedná spíše o kompenzační model a raritu. Matka má však s dítětem budou mít vždy specifické pouto díky prenatální komunikaci, prožití porodu či kojení. Pokud tedy chce otec na rodičovskou dovolenou, je velmi důležité harmonické rozhodnutí obou rodičů, neboť neuvážené jednání může vést k narušení fungování rodiny.

Na úplný závěr bych ráda dodala, že téma, ač není úplně tématem porodní asistence, mě velmi bavilo a obohatilo. Při vypracování teoretické části mi získané poznatky pomohly upevnit mé přesvědčení o důležitosti rovnosti pohlaví. Při vypracování praktické části, jsem zase potkala tři skvělé muže, kteří mají každý jiný způsob zabezpečení rodiny či výchovy. Všichni se však velmi snaží a rodina

je pro ně na prvním místě. Doufám, že poznatky z mojí práce, pomohou v budoucnu získat informace laikům i odborným pracovníkům

11 Seznam použitých zdrojů

- BARTÁKOVÁ, Helena. *Cesta zpátky: návrat žen po rodičovské dovolené na trh práce v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 240 s. EDIS : ediční řada disertačních prací Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, sv. 4. ISBN 9788021050129.
- BIDDULPH, Steve. *Knih o mužství*. Praha: Portál, 2011. Str. 280. ISBN 978-80-262-0012-3.
- BIDDULPH, Steve. *Mužství: jak zvládat všechny mužské role*. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-209-6.
- BOWLBY, John. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010. 360 s. ISBN 978-80-7367-670-4.
- BURDOVÁ, Eva, Zdeněk SCHMIED a Marta ŽENÍŠKOVÁ. *Těhotenství, mateřská a rodičovská dovolená*. Praha: ASPI, 2008. 160 s. ISBN 978-80-7357-371-3.
- CORNEAU, Guy. *Chybějící otec, chybující syn: jak absence otce ovlivňuje utváření mužské identity*. Praha: Portál, 2012. Spektrum (Portál). 192 s. ISBN 978-80-262-0075-8.
- DOBSON, James C. *Výchova chlapců*. Přeložil Alena ŠVECOVÁ. Praha: Návrat domů, 2003. 334 s. ISBN 80-7255-082-9.
- DUDOVÁ, Radka, Tereza Dudová. 2007. „Porozvodové rodičovství v české legislativě.“ Pp. 72-86 in Dudová, Radka, Šárka Hastrmanová. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Sociologické studie / Sociological Studies 07:7. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 129 s. ISBN 978-80-7330-124-8.
- EICHELBERGER, Wojciech. *Zrazený otcem*. Přeložil Dorota MÜLLEROVÁ. Praha: Argo, 2017. 118 s. ISBN 978-80-257-2271-8.
- FAFEJTA, Martin. *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál, 2016. Str. 240. ISBN 978-80-262-1030-6.
- FRYJAUFOVÁ, Eva. *Mateřská a rodičovská dovolená v otázkách a odpovědích: (nejen pro maminky)*. Brno: Computer Press, c2007. Str. 128. Právní rady. ISBN 978-80-251-1454-4.

HYNČICOVÁ, Eva. Mateřská a rodičovská dovolená jako příležitost pro seberealizaci žen. Zlín, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií.

KINDLON, Daniel J., Michael THOMPSON a Teresa BARKER. *Kainova výchova: jak ochránit emoční život chlapců*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-395-0.

KŘÍŽKOVÁ, Alena, Radka DUDOVÁ, Hana HAŠKOVÁ, Hana MAŘÍKOVÁ, Zuzana UHDE (eds.). 2008. *Práce a péče. Proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. 163 s. ISBN 978-80-86429-94-6.

KŘÍŽOVÁ, Alena (ed.), Radka Dudová, Hana Hašková, Hana Maříková. 2005. *Kombinace pracovního a rodinného života v ČR: politiky, čas, peníze a individuální, rodinné a firemní strategie*. Sociologické studie / Sociological Studies 05:04. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 91 s. ISBN 80-7330-077-X.

KŘÍŽOVÁ, Alena, Zdeněk Sloboda. 2009. *Genderová segregace českého trhu práce. Kvantitativní a kvalitativní obraz*. Sociologické studie / Sociological Studies 09:4. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 115 s. ISBN 978-80-7330-165-1.

LAMB, Michael E. *The role of the father in child development*. 5th ed. Hoboken, N.J.: Wiley, c2010. Str. 672. ISBN 047040549X.

LYONS, Pat, Kindlerová, Rita. 2015. *47 odstínů české společnosti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 378 s. ISBN 978-80-7330-280-1.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. 357 s. ISBN 978-80-7429-797-7.

NOGELOVÁ, Terezie. *Role otce v rodině a podněty křesťanských organizací v jejím naplňování*. Olomouc, 2009. Bakalářská práce. Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra křesťanské sociální práce.

NOVÁK, Tomáš. *O otcovské roli: [význam otce v rodině]*. Praha: Grada, 2013. Psychologie pro každého. Str. 128. ISBN 978-80-247-4498-8.

NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha:

Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). Str. 208. ISBN 978-80-271-0431-4.

OKÁČOVÁ, Sandra. Otec u porodu – pro a proti mužů a žen. Brno, 2014.

Bakalářská práce. Masarykova univerzita lékařská fakulta. Katedra porodní asistence.

PAŘÍZEK, Antonín. *Kniha o těhotenství a dítěti: [český průvodce těhotenstvím, porodem, šestinedělím - až do dvou let dítěte]*. 4. vyd. Praha: Galén, c2009. 776 s. ISBN 9788072626533.

RAKOVÁ, Anna. Rituály v těhotenství a za porodu. Zlín, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií.

RATAJOVÁ, Jana, Lucie STORCHOVÁ. *Děti roditi jest Božské ovotce: gender a tělo v českojazyčné babické literatuře raného novověku*. Praha: Scriptorium, 2013. 660 s. ISBN 978-80-87271-76-6.

SCHMIED, Zdeněk. *Zákoník práce 2016: se stručným souhrnným komentářem k jednotlivým oblastem právní úpravy, ve znění zásadních změn provedených novelami k 1.10.2015 a 25.11.2015*. 12. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2016. Práce, mzdy, pojištění. 168 s. ISBN 978-80-7263-987-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531s. ISBN 9788024621531.

ZOJA, Luigi. *Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství*. V českém jazyce vydání druhé, rozšířené a revidované autorem. Přeložil Petr PATOČKA, přeložil Olga ČAPLYGINOVÁ. Praha: Prostor, 2017. 344 s. ISBN 978-80-7260-347-3.

Internetové zdroje

2017 Report on equality between women and men in the EU. Belgie, Eurostat. .

[online]. [cit. 20.10.2017]. Dostupné z:

<file:///C:/Users/user%C2%A8/Downloads/2017ReportonequalitybetweenwomendmenintheEU.pdf>

ADDATI, Laura. Maternity and paternity at work. Ženeva: International Labour Organization. [online]. [cit. 7.1.2018]. Dostupné z:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_242615.pdf

Adopce dětí homosexuály? Většina Čechů nemá problém. [online]. [cit.

30.11.2017]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/440266-adopce-deti-homosexualy-vetsina-cechu-nema-problem.html>

ÅKERSTRÖM, Lola Akinmade. 10 things that make Sweden family-friendly. [online].

Poslední změna: 10.1.2018 [cit. 6.1.2018]. Dostupné z:

<https://sweden.se/society/10-things-that-make-sweden-family-friendly/>

BIBLARZ, Timothy J.. How Does the Gender of Parents Matter? [online]. [cit.

6.1.2018]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1741-3737.2009.00678.x?deniedAccessCustomisedMessage=userIsAuthenticated%3Dfalse&>

Co je to gender? [online]. [cit. 6.1.2018]. Dostupné z:

<http://www.cavi.cz/gender.html>

EVANS, Alex. German parentel leave. [online]. [cit. 10.1.2018]. Dostupné z:

<https://www.thelocal.de/20140113/german-parental-leave-our-guide>

Gender: Základní pojmy. Poslední změna 29.2.2016 [online]. [cit. 18.11.2017].

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy

HABÁŇ, Petr. Od ledna dochází ke změnám u rodičovského příspěvku, zvýší se i přídavek na dítě. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. [cit.

20.10.2017]. Dostupné z: [https://www.mpsv.cz/files/clanky/32017/TZ_-](https://www.mpsv.cz/files/clanky/32017/TZ_-_Od_ledna_dochazi_ke_zmenam_u_rodicovskeho_prispevku_zvysi_se_i_pridavek_na_dite.pdf)

[_Od_ledna_dochazi_ke_zmenam_u_rodicovskeho_prispevku_zvysi_se_i_pridavek_na_dite.pdf](https://www.mpsv.cz/files/clanky/32017/TZ_-_Od_ledna_dochazi_ke_zmenam_u_rodicovskeho_prispevku_zvysi_se_i_pridavek_na_dite.pdf)

HABÁŇ, Petr. Rodičovská dovolená v režii otců? Zkušenost, která stojí za to.

Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, [online]. [cit. 27.10.2017]. Dostupné

z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/17476/tz_120314a.pdf

Household activitis. . [online]. Poslední změna 20.12.2016 [cit. 20.2.2018].

Dostupné z: <https://www.bls.gov/tus/charts/household.htm>

Children raised by same-sex parents do as well as their peers, study shows. ?

[online]. [cit. 6.1.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/australia-news/2017/oct/23/children-raised-by-same-sex-parents-do-as-well-as-their-peers-study-shows>

CHMELÁŘOVÁ, Hana. Aktivní otcovství. Brno: NESEHNUTÍ [online]. [cit.

15.10.2017]. <http://www.tatadoma.cz/download/aktivni-otcovstvi.pdf>

CHUNG, Emily. Dads who do housework have more ambitious daughters.

[online]. Poslední změna: 29.5.2014 [cit. 6.1.2018]. Dostupné z:

<http://www.cbc.ca/news/technology/dads-who-do-housework-have-more-ambitious-daughters-1.2655928>

Jak Češi tráví čas? [online]. [cit. 26.1.2018]. Dostupné z:

http://www.promenyceskespolecnosti.cz/aktuality/aktualita22/Jak_Cesi_travi_cas_TK_20-06-2016.pdf

KORINTUS, Marta. Leave network Hungary. [online]. [cit. 7.1.2018]. Dostupné

z:

http://www.leavenetwork.org/fileadmin/Leavenetwork/Country_notes/2012/Hungary.FINAL24may.pdf

KUČEROVÁ, Dagmar. Když na mateřskou či rodičovskou dovolenou

nastupuje otec. [online]. [cit. 20.10.2017]. Dostupné z:

<https://www.podnikatel.cz/clanky/kdyz-na-materskou-ci-rodicovskou-dovolenou-nastupuje-otec/>

KUDRNOVÁ, Andrea. Jdu na rodičovskou. Co zařídit, když zůstáváte s dítětem

doma. [online]. [cit. 26.1.2018]. Dostupné z: https://xman.idnes.cz/muz-na-rodicovske-ppm-rodicovsky-prispevek-materska-rodicovska-otec-osvc-nemocenska-go6-/xman-styl.aspx?c=A151012_144233_xman-styl_tro

Maternity leave. [online]. [cit. 25.1.2018]. Dostupné z:

http://www.citizensinformation.ie/en/employment/employment_rights_and_conditions/leave_and_holidays/maternity_leave.html

MEČÍŘOVÁ, Lucie. Co je dobré vědět o otcovské dovolené po porodu v roce

2018? [online]. [cit. 20.10.2017]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/500161-otcovska-dovolena/>

otcovska-dovolena/

MPSV: Na rodičovskou chodí 2 pct otců, podíl roste jen nepatrně. [online].
Poslední změna: 16.6.2016 [cit. 25.1.2018]. Dostupné z:
<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/mpsv-na-rodicovskou-chodi-2-pct-otcu-podil-roste-jen-nepatrne/1497783>

NOBEL, Carmen. Children bendit from having a working mom. [online]. [cit. 6.1.2018]. Dostupné z: <https://www.hbs.edu/news/articles/Pages/mcginn-working-mom.aspx>

NOVÁK MATĚJKOVÁ, Markéta. Rodičovská dovolená 2018- vše co potřebujete vědět. [online]. Poslední změna 1.1.2018 [cit. 5.2.2018]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/rodicovska-dovolena-2018--vse-co-potrebuje-vedet>

NÝVLT, Ondřej. Česká společnost atomizuje, ale neopouští tradiční model. [online]. Praha, Český statistický úřad. Poslední změna 9.10.2010. [cit. 30.11.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/ceska_spolecnost_se_atomizuje_ale_neopousti_trad icni_model_rodiny

Parental benefit. [online]. Poslední změna: 15.7.2018 [cit. 7.1.2018]. Dostupné z: <https://www.nav.no/en/Home/Benefits+and+services/Relatert+informasjon/parent al-benefit>

Podoby otcovství v ČR – sociologický průzkum. [online]. [cit. 27.10.2017]. Dostupné z: <http://www.tatanaplnyuvazek.cz/wp-content/uploads/2013/05/zaverecna-zprava-podoby-otcovstvi.pdf>

Průzkum veřejného mínění o podpoře využívání rodičovské dovolené muži. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. [cit. 27.10.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1413-04-2004-pruzkum_verejneho_mineni_o_podpore_vyuzivani_rodicovske_dovolene_muzi

SEGAL, Nancy L.. Born Together- Reared Apart. [online]. [cit. 5.3..2018]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/2D65E83788653567CD80519E10047D6D/S1832427412000990a.pdf/div-class-title-born-together-reared-apartnancy-l-segal-2012-harvard-university-press-416-pp-isbn-9780674055469-div.pdf>

Senát schválil otcovskou dovolenou. Nárok na týdenní volno získají muži příští rok. [online]. [cit. 20.10.2017]. Dostupné z:

<http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/senat-schvalil-otcovskou-dovolenou-narok-na-tydenni-volno-ziskaji-muzi-pristi-rok-1331398>

Sňatky homosexuálů umožňuje na celostátní úrovni 15 zemí. [online]. [cit. 30.11.2017]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/snatky-homosexuálu-umoznuje-na-celostatni-urovni-15-zemi-20130730.html

TRACHTOVÁ, Zdeňka. OTEC NA RODIČOVSKÉ: Na pivo jdu jednou za měsíc. Spící dítě je požehnání. [online]. [cit. 26.1.2018]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/lide-ceska-otec-na-rodicovske-tomas-cidlina-f2t-/domaci.aspx?c=A151225_102446_domaci_zt

Types of parentel leave. [online]. Poslední změna 21.1.2018 [cit.25.1.2018]. Dostupné z: <http://www.luxembourg.public.lu/en/vivre/famille/parents/conge-parents/index.html>

UZEL, Radim. Otec u porodu. Radost, nebo starost? [online]. Poslední změna 27.5.2015. [cit. 21.10.2017]. Dostupné z: <https://www.babyweb.cz/otec-u-porodu-radost-nebo-komplikace>

VEJVODOVÁ, Alžběta. Otec na mateřské: Jak vypadá uctívání skandinávský model? [online]. [cit. 6.1.2018]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1098206-otec-na-materske-jak-vypada-uctivany-skandinavsky-model>

Vláda schválila otcovskou dovolenou. Návrh jde do parlamentu. [online]. [cit. 25.10.2017]. Dostupné z: <http://ilom.cz/novinky/info-servis/vlada-schvalila-otcovskou-dovolenou-navrh-jde-do-parlamentu/>

VLKOVÁ, Jitka. První tatínky čeká otcovská dovolená. Za 7 dní dostanou až 8 575 korun. [online]. [cit. 25.1.2018]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/otcovska-dovolena-031-/ekonomika.aspx?c=A180111_141730_ekonomika_div

12 Seznam zkratk

MD- mateřská dovolená

RD- rodičovská dovolená

CSSÚ- Česká správa sociálního zabezpečení

PPM- Peněžní pomoc v mateřství

OSSZ- Okresní správa sociálního zabezpečení

13 Seznam příloh

Příloha č. 1 –informovaný souhlas.....	80
Příloha č.2 – edukační leták.	81

Příloha č.1 – informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Název bakalářské práce: Otec na rodičovské dovolené

STUDENT

Jméno: Markéta Tolarová

Katedra ošetrovatelství a porodní asistence

Fakulta zdravotnických studií ZČU

e-mail- market.tolarova@gmail.com

VEDOUcí BP:

Jméno:Mgr. Lucie Kašová

komunitní porodní asistentka

e-mail: lucie.kasova@centrum-robotko.cz

CÍL STUDIE

Cílem studie je zjistit jak muži na rodičovské dovolené vnímají svoje role v rodině a společnosti.

S Vaším svolením bude s Vámi proveden rozhovor, který bude zaznamenán na diktafon. Pořízený záznam nebude s nikým sdílen. Bude použit pouze pro účel zpracování bakalářské práce. Záznamy budou ihned po kompletaci studie vymazány. Úryvky z rozhovoru mohou být použity při prezentaci studie, ale tyto citace budou vždy anonymní. Vaše identita nebude rozpoznána, bude použit pseudonym.

Nemusíte odpovídat na žádné specifické otázky, pokud nebudete sám/sama chtít, a můžete také kdykoliv odstoupit od rozhovoru nebo studie.

SOUHLAS S VÝZKUMEM

Já

souhlasím s účastí ve výzkumné studii. Souhlasím se záznamem rozhovoru na diktafon. Rozumím, že mohu kdykoliv od rozhovoru nebo studie odstoupit a že citace rozhovoru budou použity anonymně, nebudu ve studii identifikován/a.

Podpis účastníka výzkumu:.....Datum:

Podpis studenta:.....Datum:

Proč by mělo víc mužů využít možnost rodičovské dovolené?

- Přispějete ke snížení sociálně- pracovní nerovnosti pohlaví. Především platové rozdíly.
- Dcery mužů, kteří pomáhají v domácnosti a věnují se více dětem, jsou úspěšnější v práci a mají vyšší sebevědomí. Nebojí se vyzkoušet „mužské“ pracovní obory.
- Otec pomáhá dítě usměřňovat. Syna učí znát svoji sílu a autority, dceři buduje sebevědomí.
- Při rovnocenném rozdělení prací v domácnosti, si potomek přebírá stejný model i do budoucna.
- Přítomnost otce ve výchově, pomáhá snížení nežádoucího chování u potomků.
- Pokud je vztah s partnerkou harmonický a jedná se o rozhodnutí obou partnerů, které jim přinese spokojenost, dávají dětem obrovský příklad a vklad do života.
- Syn zrcadlí chování svého otce a bude se tak chovat ve vlastní rodině. Dcera bude náročnější při výběru vhodného partnera, neboť hledá model známý z rodiny.
- Partnerství je o kompromisech a některé ženy touží po kariéře stejně jako muži.

Rodičovskou dovolenou může, dle § 196 - Zákoník práce č. 262/2006 Sb., čerpat žena i muž. Na rodičovské dovolené vyplácí stát 220 tisíc korun, výška čerpaného měsíčního příspěvku se odvíjí od délky rodičovské dovolené (2,3 či 4 roky).

Kde si o rodičovskou dovolenou zažádat?

Na úřadu práce, dle vašeho trvalého bydliště.

Co budete potřebovat na žádost o rodičovskou dovolenou?

Vyplněný formulář „Žádost o rodičovský příspěvek“ – lze jej vyplnit elektronicky

Rodný list dítěte

Potvrzení o denním vyměřovacím základu

Webové stránky, kde se můžete dozvědět více informací:

- Tátové vítání – www.tatovevitani.cz
- Táta na plný úvazek – www.tatanaplnyuvazek.cz
- Liga otevřených mužů – www.ilom.cz
- The Fatherhood institute - www.fatherhoodinstitute.org
- Integrovaný portál MPSV : Rodičovský příspěvek- portal.mpsv.cz
- Zákony pro lidi- www.zakonyprolidi.cz